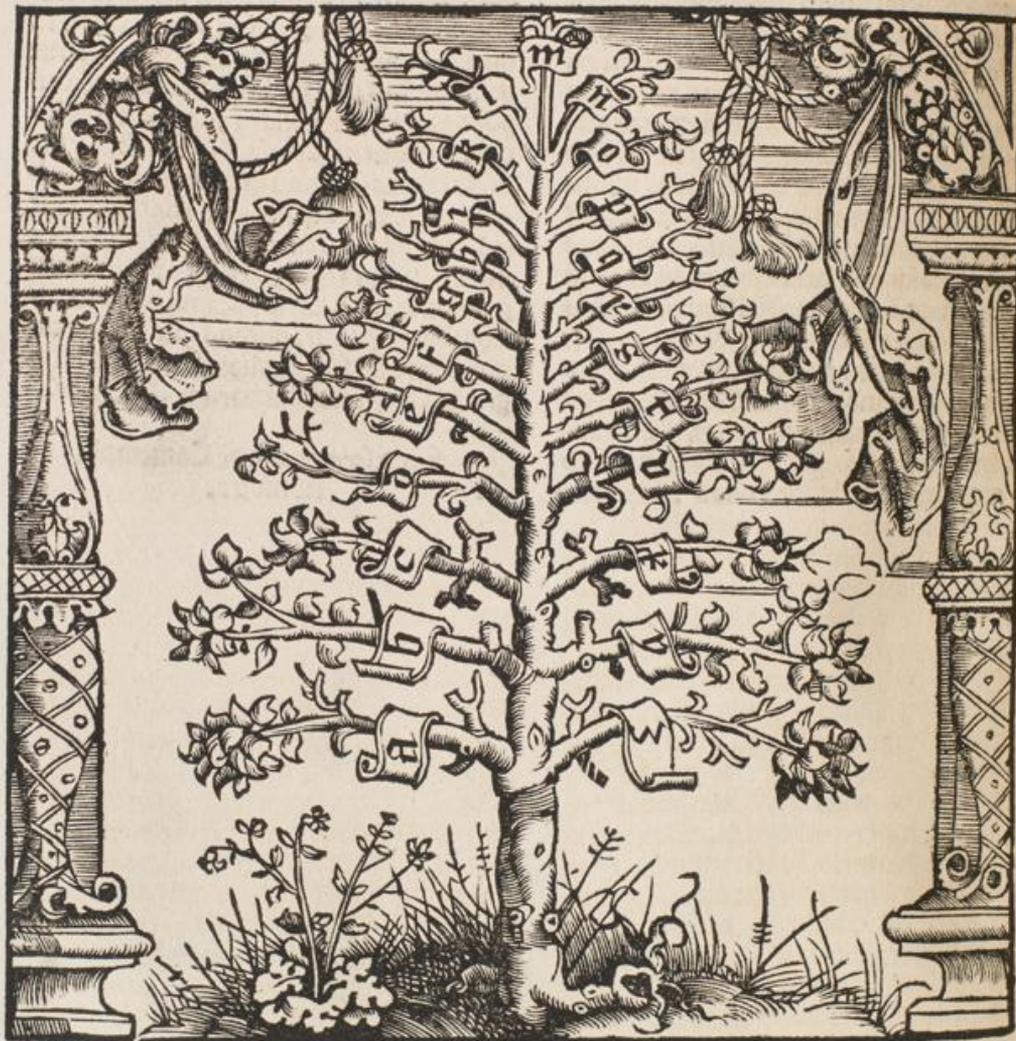

Sequuntur sermones vigintiquattuor

fructuosissimi de Vita Christiana inscripti iuxta ordinem et numerum litterarum Alphabeti: quas litteras in arborem redegit Doctor: et in ramos mutauit. In quibus homo fidelis vitam suam secundum earum litterarum doctrinam regens ascendere potest in eternam gloriam.

De Vita Christiana
Sequuntur sermones
fructuosissimi de Vita Christiana inscripti iuxta ordinem et numerum litterarum Alphabeti: quas litteras in arborem redegit Doctor: et in ramos mutauit. In quibus homo fidelis vitam suam secundum earum litterarum doctrinam regens ascendere potest in eternam gloriam.

Ascendere
ascendere potest in eternam gloriam. In quibus homo fidelis vitam suam secundum earum litterarum doctrinam regens ascendere potest in eternam gloriam.

De Vita christiana.

XCIII

Sequuntur sermones

de vita veri Christiani iuxta ordinem
et numerū literarū Alphabeti.

A

Attendere

scopon et telos: id est finis et media
[Angedenc se in des ends / vinn des mitels] Con-
siderare finem ad quem creatus es
et media per que hūc finem possis
adipisci / hoc est
meo iudicio scopon et telos attendere. Hec
litera tibi summe necessaria est. Nam oēs
artes et discipline scopon quedam et telos
propriū habere noscuntur. Et Aristoteles ait.
Homo agit propter finem. Sic nos christiani
antiqui: imo omnes homines habent finem: propter
quem et media propter que. Et quis igitur est
noster finis: quare hic sumus: nūquid bea-
tudo nostra est. Primo diuitie: non quia
diuitie effundendo magis quam acervando nō
tenent. Secundo honores: non quia honor
non est in honorato: sed in honorante: pri-
mo Ecclesiarum. Tertio gloria: non quia
eam cōtingit esse falsam. Quarto potestas:
non quia est maxime imperfecta: quia
solicitudinē aculeos vitare nequit. Quin-
to fortitudo corporis: non quia tristes exi-
tus habet: et potius pecudes beate esse dice-
rentur. Quid multa: vanitas vanitatum: et
ōia hec vanitas: quid enim habet amplius
homo de vniuerso labore suo: quo laborat
sub sole: quod quilibet potest experiri: quod
non assequitur: ex laboribus suis: nisi bonū
instabile et amissibile: ait Nicolaus de Lyra.
Et quid igitur finis noster? Regnum celo-
rum visio dei. Scopos autem preceptorum
dei observatio. Aut enim primo Christus.
Si vis ad vitam ingredi: serua mandata.
Eccle. telon et scopos. Secundo. Magister
in sententijs: de prima secundi ait. Fecit de-
us rationalem creaturam: que summū bonū
intelligeret: et intelligendo amaret: et

amando possideret: ac possidendo frueretur.
Thomas: Hec quatuor secundum ordinem se ha-
bent. Intellectus secundum apprehensionem boni
nō gignit amorem: amor autem vnit amato
et quodammodo illud suum esse facit possi-
dendo: et ex hac cōiunctione sequitur delecta-
tio: que perficit rationem fruitionis et infra
ides magister ait. Si quis ad quod creatura sit rō-
nalis creata. Rūdet. ¶ Primo ad laudan-
dum deum. Secundo ad seruendum ei.
Tertio ad fruendum deo: in quibus profi-
cit ipsa non deus. Deus enim perfectus
et summa bonitate plenus: nec augeri potest
nec minui. Ergo rationalis creatura fa-
cta est a deo: referendum est ad creatoris bo-
nitatem et creature utilitatem. Cū ergo que-
ritur quare vel ad quid facta sit ratiō-
nalis creatura: breuissime responderi potest:
propter dei bonitatem et suam utilitatem. Vnde
de nempe ipsi seruire deo: et frui eo: factus
ergo Angelus siue homo: propter deum esse
dicitur. Non quia creator deus et summe bea-
tus: alterutrus indigerit officio: qui bono-
rum nostrorum non eget: sed ut seruiret ei:
ac frueretur eo cui seruire regnare est. In
hoc ergo proficit seruiens: non ille cui serui-
tur. Et sicut factus est homo propter deum
id est ut ei seruiret: ita mundus factus est
propter hominem: sed ut ei seruiret. Positus
est ergo homo in medio: ut et ei seruiretur:
et ipse seruiret ut acciperet vtrumque: et resue-
ret totū ad bonū hominis: et quod accepit
obsequium et quod impendit. Ita enim voluit
deus sibi ab homine seruire: ut ea seruitute
nō deus: sed homo seruiens iuuaretur: et vo-
luit ut mundus seruiret homini: et exinde
similiter iuuaretur homo. Totum ergo bo-
num hominis erat: et quod factum est pro-
pter ipsum: et propter quod factus est ipse.
Sapiens postquam diu per varia disputans
(ut patet per Lyram Eccle. i.) Inquisiuit
telon et scopon: hunc quem dixi reperiens
claudens contritionem suam clamauit. Finem
loquendi pariter omnes audiamus. Deum
time et mandata eius observa: hoc est om-
nis homo (glosa) ad hoc est omnis homo fa-
ctus. Quod est necessaria et salubris est huius
prime literę notitia: et crebra inspectio. Sci-
ens viuaciter hanc literam omnia sua secundum

¶

B

Bonū exper-
tum et fidelem eligere
virum [beichten oder
berichtung nemen vō
einem frumen gelerten
erfarnen] Cui pure cō-
fitearis / omnia peccas-
ta et ad cui⁹ filia scru-
pulos deponas / et ex quo vitias ad quem
quoque in omnibus que tibi acciderint res-
cursum habere poteris secure. Tali itaque vi-
ro sic delecto vitaris ad tria. primo ad confes-
sionem integram faciendam. At christia-
nus doctor Joannes de Berson in tracta-
tu de parulis / ad christum tradendis con-
sideratione. iij. Expediit vt quilibet paruu-
lorum imo necesse est / simul recenscat cum
prudenti confessoze totū vite sue decursum
non in transitu neque strangulato ore sed di-
uine et perfecte. Resultat ex hinc triplex p-
fectus. In puericia siquidem multi sedu-
cti plus quā diabolica rabie multa faciūt vel
pariuntur enormia nefandaque qualia vel
loqui nesciunt / vel non audent nisi premo-
niti et interrogati. De quibus tunc docen-
tur / ita tñ ne mala nescita male doceantur.
Plii forte cum detestatione vehementissi-
ma si ita res incidit et funditus expurga-
tur. Secundo sciunt pro futuro: que et qua-
liter confiteri tenentur: instruitur quoque nil in
confessione mentiri vel celare deinceps.
Tertio quietantur suauiter in conscientia
dum ad preterita delicta postmodum in grā-
deniori etate / verecūdia cōfiteandi vidēt se
strictos: et de potestate et discretionē cō-
fessoris nulla postmodum scrupulositas
exoritur: nec ad superiorem remittunt. He-
mo partos hos fructus esse iudicabit / qui
cognouerit quāta est vis tyrannica pudoris
in quibusdam et plus feminis quā presertim
horrida ipsos et cogitatu abominabilia facta
miseram animam astuprauerunt vsq; ad
verticem simul cum corpore. Quisquis
hec scire potuerit fatebitur opinor / fere nō mi-
nus esse si tales aperiant os ad confessionē
integram quam si naturaliter tuto repare-
tur vop ad loquendum. hactenus Berson.

Qui aliter nititur se tradere dei seruitio /
non diu pacem habebit: sentiet enim cum
minus putauerit spinas et scrupulos / ideo
clamat Jeremias: Jeremie. iij. Houate
vobis nouale et nolite serere super spinas.
Anima nostra / terra illa maledicta quā de se
producit spinas et tribulos pna ab adoles-
centia in malum. Silua est in qua spon-
te nascuntur. Primo cedri superbie. Secū-
do quercus luxurie de qua porci pascuntur.
Spin eire et auaricie. Sup spinas has
serit qui bona operatur conaturque tendere
ad perfectionem / non breuia tali confessio-
ne de qua loquimur. Sed non sic oportet
quin potius nouare nouale. Illucescat in
corde tuo spinoso ad puriciā solis iusticie
vernalis gratie cognitio peccatorum intue-
re siluam peccatorum. Corrugetur facies tua
p displicentiam contritionis et eradica per ve-
ram et puram confessionem et satisfactionē
hoc est nouare nouale [rutend vch ein nue-
gerut] Osee. x. Altius d hoc si placet co-
gites et applicent. Scindite corda vestra
vomere contritionis. Q. si spinas nō era-
dicaueris quātuncumque de terra bonorum ope-
rum desuper congesseris nihil tamen profi-
cies. Simile de carne putrida in vulnere
quō inficit sanatum. Stulte quidem aliquid
referunt vsq; ad mortis articulum confiten-
cum tamen habeant confessorum copiam. Dic
contra sicte confitentes et periculo talium.
Secundo debes vti tali viro ad quietati-
onem ad talis viri consilium debet se quis
quierare et scrupulos deponere ait Berson
in tractatu de meditatione cordis. De scrup-
ulis teneatur hec regula / quā aduersus eos
agendum est: si sic prudens aliquis et exper-
tus filiator dictauerit aut iusserit nec ages
in hoc contra conscientiam de meritorie dñi
illam ad consilium sapientiorum p ratio-
nis libertatē ab animo suo mutat et depos-
nit quāuis assidue sensualitatis remurmura-
tio sentiat / alias nūquā fit in pace / deo lo-
cus cordis. Idem in tractatu de poll. confi-
deratione. iij. ait. Sunt nonnulli et plures
fortis fantasie quā sepe trepidant timore vbi
iudicant non esse timendum: tales debent
vti consilio superiorum et prudentum et cō-
tra talem eorum vacillationē audacter opari

Q. ij

Sermones Alphabetici.

fic enim plerumque vincetur abibitque. Qui vero renuit credere superiorum consilio / et persuasione prudentium ad tales scrupulos deponendos / et agendum contra eos / erat multipliciter. Nam primo per superbiam et arrogantiam / preponendo iudicium suum superiorum suorum / et aliorum prudentium consilio et iudicio. Rursus talis vix aut nunquam deuotionem habebit solidam: nec potestatem conscientie sue a talibus libera / ac deinde carebit loco anime sue / hospite illo de quo Propheta dicit. In pace factus est locus eius. Secundo erat ex discipulis beati Bernardi quidam tantis inquietatis stimulis scrupulosus vt ad celebrandum nullo modo auerter accedere. Cui dixit deuotus et circumspectus Bernardus: postquam hoc percepit. *Vt de frater sic / et in fide mea celebres / obediuit discipulus et stimulus ille scrupulosus omnino / propterque discersit. Laudanda propterea / et imitanda patris istius industria et fiducia plus / quam istius fratris fidelis obedientia. Diceret aliquis ex simplicibus vtinam talis esset Abbas noster vel prior / qualis erat Bernardus: crederem faciliter impanti. Hunc vero dum superioris mei paruum sapientiam conspicio / non audeo conscientiam meam et salutem sue fidei tali pacto committere. Quisquis ita dicit et sapienter erras et desipis non enim commisit te et salutem tuam in manus hominum / quia prudens aut plurimum letatus et deuotus / sed quia est secundum regularem institutionem / prepositus / et placatus: quam obrem obedias sibi / non vt homini / sed vt deo iubenti (si tamen quod iubet non est contra deum) Et sepe tanto erit obedientia deo placentior tibi quam fructuosior quanto est indignior ille / cui propter deum subiecti non dedigneris. Laueas ad extremum ne dum queris securitatem nec illam adipisceris / in grauem ruas diiudicationis et presumptionis foueam / hucusque Berson. Tertio in vitas patrum folio . i . 77 . Dicebant senes / quia si habet quis in aliquo fidem et tradiderit se ei ad subiectionem non debet intendere in mandata dei / sed patri suo spiritali: omnem voluntatem suam committere / quia illi per omnia obediens / non incur*

rit peccatum apud deum. Exemplum de hoc in libro de origine ordinis Lincien. dist. iij. cap. xix.

¶ Tertio vitare tali viro ad viuendum: et eo enim viuere debes / tu qui ad perfectionem conaris. Audi abbatem Boylen coll. ij. cap. xi. Etenim cum omnes artes ac disciplinae humano ingenio reperte et quod nihil amplius quam vite huius temporarie modis profunt: licet manu palpari queant et oculis perideri / recte tamen a quocumque fine institutionis doctrina nequeant comprehendari / quod ineptum est credere hanc solam non egere doctore / quod et inuisibilis et occultata est: que non solum oculis / sed ne animo quidem nisi corde purissimo perspicere poterit / cuius errore non temporale damnum nec quod facile reparatur / sed anime perditionem perennem perpetuam: habet enim acuersus visibiles et inuisibiles atque imites hostes / diurnum nocturnumque consiliu nec contra vnum seu duos / sed contra innumerales cateruas spirituale certamen cuius casus tanto periculosior cunctis quanto et infestior inimicus et cogitator occultior. Et ideo semper senioris summa diligentia sunt sectanda vt in eis cuncta / que in nostris cordibus oriuntur / sublatione confusionis velamine deferenda. *ex cap. x.*

¶ Vera discretio: non nisi vera humilitate acquiritur / cuius humilitatis non ficta: et erit prima probatio si vniuersa non solum que agenda sunt sed etiam que cogitamus seniorum reuerentur examine / vt nihil quod suo iudicio credens illorum per omnia diffinitionibus acquiescat et quid bonum vel malum debeat iudicare eorum traditione agnoscat. Que institutio non solum per veram discretionis viam: iuuenem recto tramite docebit incedere verum etiam cunctis fraudibus et insidijs inimici seruabit illesum / nullatenus enim decipi poterit / quilibet non suo iudicio sed maiorum viuere exemplo / nec valebit ignorantiam eius callidus hostis illudere qui vniuersas cogitationes in corde nascentes: perniciose verecundia nescit obtegere / sed etiam maturo examine seniorum vel reprobat vel admittit. Alio co namque vt patefacta fuerit cogitatio ma-

De Vita d

ligna fuerit marcescit / z anteq̄ discretionis iudiciū p̄ferat / serpens deterrimus velut e tenebroso / ac subterraneo specu / virtute cōfessionis protractus ad lucem / z traductus quodamō / ac dehoneitatus abscedit . **T**ā diu enim suggestiones / quibz maxime dominant in nobis / q̄s diu celant in corde ex capitu . ciiij . Deniqz intantū placita deo bec sua p̄probatur vt etiam scripturis sanctis : hanc eandem institutionē non ociose reperiam / insertam / ita vt puerz samuelem iudicio domini p̄electum sua nollet per se metipsum / diuini colloquij disciplina dom̄ minus erudire sed recurrere semel z itez pateretur ad senem / eumqz quem ad suum vocabat alloquū / etiam illius qui offenderat deum dummodo senioris doctrina vellet initiū / z quem sua vocatione dignissimū iudicaret senioris mallet institutione formari / vt scz / z illius qui ad diuinum ministerium vocabatur / probaretur humilitas z iunioribus forma subiectionis huius proponeretur exemplo ex cap . xv . Paulū q̄s p̄ semetipsum vocans / z alloquēs Christū eum posset ei perfectionis viam referare cōfessionem nequaqz facit / sed dirigit illum ad Zeniam / ab eo iubet viā veritatis agnoscere / dicens surge z ingredere ciuitatem / z ibi tibi dicet quid te oporteat facere / mitte itaqz z hunc ad seniorē eumqz illius potius doctrina q̄ sua censet instrui ne scilicet quod recte gestum fuisset in Paulo / posteris malum p̄sumptiōis p̄beret exemplū dum vnus quisqz sibi met̄ persuaderet simili modo se quoqz debere dei solius magisterio atqz doctrina / potius q̄ seniorum institutione formari . Quam p̄sumptionem omnibus modis detestandā / etiam ipse Apostolus / non solum literis sed etiam opere atqz exemplo docet ob hoc solum modo se asserens Ierosolimam conscendisse / vt Euangelium / quod comitante gratia spiritus sancti cum potestate signorum z prodigiorum gentibus p̄dicabat cum suis coapostolis z antecessoribus / priuata quodammodo ac domestica exanimatione conferret z contuli inq̄iens cum illis euangelii quod p̄dico inter gentes ne forte in vacuū currerē / aut cucurrisset / Quis ergo taz

p̄sumptior z cecus sit qui se audeat suo iudicio ac discretioni committere cū vas electionis indiguisse coapostolorum suorum se collatione testetur . Unde manifestissime probatur ne a domino quidem viam perfectionis q̄s p̄iam promereri qui habens vnde valeat erudiri / doctrinam seniorum vel instituta contempserit / paruipendens illō eloquium quod oportet diligentissime experiri z custodire . Interroga patrem tuum z anuntiabit tibi seniores tuos z dicent tibi . **V**igilanter autem in regula dictum est experitum z fidelem . **A**it Beron : **A**llic discretio moderatrix in omnibus / quam non securius habere post diuinam gratiam poterimus / q̄s per sedulum z securum / alterius experti / nosqz diligentis z agnoscantis consilium / pondera singula verba . **I**dem in de instructione nouellorum . **P**ericulosissimū est / inquit / cum quis se dare vult / ad deuotiōem z spiritalia exercitia / z nō scit scripturas / nec habet bonum directorem / consiliarium fidelem / expertum / deuotum / deum timentem / z discretum : de quo possit confidere totaliter z conscientie sue secreta reuelare : alioqui enim contingeret tales personam facilius z periculosius errare a vera via salutis z tramite q̄s aliquem qui cōmuni secularium fidelium graditur via . **E**xemplum super hoc habemus in vitaspatrum . **H**am dicebat quidem sanctus . **S**i videris iuuenem per se volētem intrare paradisum / id est sine doctore / etiam si iā vnū habuerit pedem in paradiso / retrabe ipsū infra per alium pedem / quia sic nunqz intrare poterit . **I**dem ibidem ait persona deuota . **D**raues tentatiōes huiusmodi / z nō omnibus / q̄s plurimum literatis notas / non debet confiteri indifferenter cuiqz sacerdoti : ne forte occasionem desperatiōis habeat propter multorum inexperiencem / sed recursū habeat ad viros deuotos / religiosos discretos . **D**ocuit sic fieri debere apud Cassianum **M**oyses : coll . ij . capi . xij . **H**arrans historiam de quodam / qui iuuenem quendam spiritu fornicationis impugnatum / in desperationem cum sua indiscreta responsione induxerat . **L**egitur in speculo Exemplorum dist . ij . exemplo

24

Sermones Alphabeticci.

psal. *Vocē mea ad dñm. Flora mea.* Q etiam in celo habebimus residentia: qz iuriste dicunt qz sufficit dispensatio. Verū in celo taliū iuristaz refi debis personaliter: z vere id est ibi/ybi quotidie legunt/ z in fra/z quid ptinet sub illo/z infra flet/z stridor dentū. **O**mnī die mane offer primitias deo. **P**rimū querite regnū dei: **T**homas col. xxi. ca. xxvi. **Q**uid pō de primitijs dicā quas ab oibus; qui Christo fideliter famulatur quotidie certū est exhiberi. **F**iam cū ex p̄ recti a somno/z q̄si rediūua post sopore ala critate surgentes/priusq̄ motū sensus vllis us corde concipiant/ vel memoriam/ aut curam rei familiaris admittant cogitationū suarum ortus atqz p̄incipia diuinis conse crant holocaustis: quid nisi primitias ves re suorum fructū per summū sacerdotem **J**esum **C**hristū/pro vsu vite huius/ z imagine quotidiane resurrectionis exoluunt. **Q**uiqz etiam a somno excitati hostiam iubilationis sue deo similiter offerētes primo/ lingue sue motu ipsum inuocāt. ip̄ius nomē laudesqz concelebrant/ atqz ad canēdos ei hymnos. primo labiorum claustra referantes immolant deo/ sui oris officia. **C**ui etiam pari deferunt/modo praua manū suarum gressuqz libamina: cum e cubilibus confurgētes in oratione consistunt z priusquā in proprijs causis membrorum suorum fungātur officio nihil sibi te ministerio eorum ante decerpūt: sed ad ip̄ius bonorem promouent gressum/ atqz in eius laudatione defigunt/z ita cunctorū motū/ um suozū primitias/ protensione manuū/ incuruatione genuū/z totius corporis prostratione persoluūt. **I**llud em̄ quod decantat in psalmo/ alias implere nō possumus. **P**reueni in maturitate z clamauī/ z preueniunt oculi mei ad te diluculo: vt mediter eloquia tua. **E**t mane oratio mea preueniet te. **F**iliū vt post quietē somni in hanc lucem: vt supra diximus: velut e tenebris z imaginaria morte reuocati: de vniuersis officijs mentis z corporis/nihil omnino in nostris necessitatibus au deamus. **N**ullus nanqz est alius: quē aut propheta preuenierit matutinus/ aut nos similiter preuenire debeamus/ nisi aut nosmetipsos: id est oc-

cupatiōes nostras/ z affectus/ curasqz metaces: sine quibus esse non possumus/ aut suggestiones subtilissimas inimici: quas nobis adhuc quiescentibus/ ac sepe de meritis per fantasias inaniū somnicuz inferre conatur: quibus nos mox cuiuslaros occupet/z inucluat/ vt primitiarū nostrarum optima deflorans: primus ipse decerpit. **Q**uamobrem omnīū nobis cautione curandū est. (si tamen vim predicti verficuli opere adimplere volumus:) vt ita primos matutinarū cogitationum ortus/ solers/ vigilantia tueatur: ne quia ex eis festina z resumptio / liuentis attaminct inimici/ notirasqz primitias tanqz viles/ iam atqz cōmunes/ a domino faciat reprobari. **Q**ui si preuentus a nobis/ peruigili mentis circumspectiōe non fuerit/ anticipatiōnis nequissimā consuetudinem non deprensens/ quotidie nos fraudibus suis preuenire non desinet. **E**t idcirco/ si placitas et acceptabiles deo primitias / ex fructibus nolire mentis optamus offerre / non mediocrem sollicitudinem debemus impendere: vt omnes nostri corporis sensus/ matutinis precipue horis: tanquā sacrosancta demini holocausta/ in omnibus illibata/ atqz intacta seruemus. **Q**uod deuotionis genus. multi etiam seculariū/ summa cautione custo diunt: qui ante lucem/ vel diluculo confurgentes: nequaqz/ vel familiaribus / ac necessarijs mundi huius actibus implicantur: priusquā cunctorum acuum suorum/ operationumqz primitias ad ecclesiam concurrentes/ diuino studeant conferre conspectui. **I**hucqz **T**heonas. **S**eruant hunc ordinem etiam auicule: que priusquā in proprijs occupentur negotijs/ cibum querendo/ rostra in laudem sui resoluunt creatoris: quelibet iuxta breuiarium sibi a deo deputatum: dei decantat magnalia. **C**ernus tenorem/ **A**llauda discantum/ **B**assum / **G**rues / **P**sittacus altum. **L**iconia autem [die heer bucken.] **S**ed z porcus in luto: z auca in fimo: suis modis. **V**e peccatoribus: qui contra omnīū creaturarum morem/ primitias/ nō creatori suo: sed diabolo offerūt. **V**e vobis: qui dormitis in lectis eburneis: z lasciuitis in lectis vestris.

De Vita christiana.

XCVII

Si mus es incipiens / r sentis cattū vngu
la te inuadere / delitescere in foramine tuo: ad
quod vocaris es / dic deus in adiutorium meum
intende. Si bubo es / aut vesperilio cecuci
ens / dama. Illumina oculos meos: ne vnq̄
obdormiā in morte. Si pctor̄ cornus / dic:
deus ppicius est o mibi pctor̄i. Si gallus /
quoties in nocte excitat̄ concute alas cogi
tationis tue / r hinc emitte vocē cordis tui /
dic: deus miserat̄ nr̄i. Si luscina p̄repla
tius / dic: te deū laudam. Primitias aut̄
cogitationū suar̄: veneri aut māmone dedi
cant̄: sicut r affectus / sic r manus practus
impudicos. lingue primitias si lr̄: quia vel
maledicūt familie / vel p ventre replēdo lo
quunt̄ / aut p pecunijs colligendis / r filia.
Omni momēto time deū. Br̄is qui sp̄ est
pavidus. Instar auicule: que sp̄: etiā cum
comederit / circūspicit. r ad oēm tentationē
insurgētē / eleua cor / r dic. Qui bitat in
a diuor̄io altissimi. Lū audieris horā / tre
mer cogita: si illa hora peccaueris / q̄ penite
re: q̄ iā passum venisti ad mortē. Beatus
Hierony. dicit. Siue comedā / siue bibā:
horribilis illa t̄mba sonat. Displiceas tibi
ipsi cum Petro negante. dic deus ppicius
esto mibi. Audi si poteris om̄i die missam /
r reliqua debinc oia tua acta prosperabū
tur tibi. Om̄i septimana sanctifica dies
festos / r cōpelle ad idem familiā. Magnū
profecto bonū hoc. asuescit etiā famul? hec
facere / r in futuro similt̄ alios facere doce
bit / cū paterfamilias efficiat. Aliter si feceris
nr̄i debis deo in nouissimis de negligentia
tua r sua / r oim posterior̄. Extenda / quā
tum placuerit / q̄ nō curēt. si cibi adeo lau
te parati n̄ fuerint / cū familie ad eccliam ire
permittit / cum ppter aliā longe minorē cām
si incideret / patientiā haberes. Om̄i mēse
cōfite / p̄sertim in principalioribus festiui
tatis / non parū confert salutē aīe tue. Haz
ex eo asuescis: nec adeo grayaris in conscia
tua: acquir̄ etiā dei gratiā. Item oī anno
cōscare ad min? semel / si pluries eo melius.
Qd̄ si non poteris vniformē semp tenere re
gulā sine mō viuendi / tunc saltē quolibet
die mane aut vespere / fac specialem ordinē
iuxta ea / que tibi videris i minere faciēda
Utilis admodū hec regula que data est a

sanctis / r practicata contra ocium r tedium.
B. cronimus oratio i lectio / lectioni oratio
succedat. breue videbit̄ tempus / qd̄ tantis
operū varietatib; occupat̄. In summa vir
tutū cap. de oratione. cap. vi. vide si placet
Holkor lectioe. lxij. in vit; frat̄ p̄dicatoz
legit̄. Quidē iuuenis q̄siuit a fratre Jo
dano / boie sc̄to / r sc̄dus mḡ ordinis post
sanctū dñicum. qd̄ esset sibi vtilius / vel or
ationib; insistere / vel se scripturar̄ studijs oc
cupare. Cui mḡ r̄ndit: quid est inq̄t meli
us sp̄ bibere / vel sp̄ comedere? Et vtiq; sic
p̄perit ista alternatim fieri / sic r illa. Unde
de Paulo scribit̄ Haymo: q̄ vnā partem
diei / solebat exp̄dere orationi / r aliā in p̄
dicatōe consumere. tertiā in opere manua
li. Hec ille. Vbi r plura alia de hoc reperis
es. Similt̄ lectione. c. lxx. ait Haymo sup
pri. Cor. pri. sup illo p̄bo apli. Gratias ago
deo meo sp̄. A p̄ia hora vsq; quintā: labor
ri manū insitebat: ab hora aut̄ q̄nta vsq;
ad decimā predicauit: post p̄o decimā itez
pcurabat pauper̄ et peregrinoz hospitali
tatē / suisq; corporis necessitatē: per noctē ve
ro orationi int̄tissime insudabat. Beatus
Anthonius t̄tatus a spū acedie / r residēs
in heremo dicebat. Dñe saluari desydero /
sed vane cogitationes non pmittūt me: quid
faciā in tribulatōe / vel quō debeā saluari?
dignāter oñde. Et respiciens vidit quēdam
astantē / torquentē funiculum / flacht baist /
vnd macht ein wyde / qui sibi similt̄ erat.
Deinde ex ope surgētē r orantē / r iterū se
dentē / r plectas facientē de palmis: r inde
ad orationē rursus surgentē. Erat aut̄ ille
angelus dñi / r dixit ei / r tu ita faciens An
thoni saluaberis: ex suplemē. vitioz dere
medijs p̄tra acediā. Et habet in vitas pa.
parte secūda. et est folio. cxxvij.
Sic omniū religionū institutores. suis fi
lijs (ait dñs Joan. Ber. in tractatu de ins
tructioe nouelloz) depurauerūt certas ho
ras: non solū ad cantandū / r orandū ac me
ditandū: verset̄ iā ad labores manū exte
riores faciendos: prout clare patet in regu
la sancti Benedicti / r aliorum approbatoz
rum ordinum institutionibus.
Sed r fratres Carthusienses. qui plus ce
ter; religiosi / quieti contēplatiōis r spiri

De Vita christiana.

XCVIII

Impatiens / turbans / post munera / distis
Ecce privati amoris signa: (mulascs.
 Nunc fuge totis nisibus. Et cur fugerem?
 que damna affert? Damna multa et ma-
 gna hunc privati amorem sequuntur: et con-
 uersationem cum feminis.

Primo, Carnalis tentatio: Aug. Ser-
 mo breuis et rigidus cum mulieribus est ha-
 beendus: nec tamen quia sanctiores fuerint, ideo
 minus cauende, quo enim sanctiores fuerint:
 eo magis alliciunt et sub preterito blandi sermo-
 nis insidiet se fuscus impurissimelibidinis.

Secundo, Suspicio / infamia / et scandalum
 Tenar. sup. cantica canti. Quotidie quer-
 sari cum muliere / et continens vis putari / cito
 quod sit: macula tamen suspicionis portas / scanda-
 lum tibi es: tolle misericordiam / et cam scandalum.
 Quia ve hoc illi / per quem scandalum venit.

Tertio, Inquietudo / in formula bone-
 ste vite / que ascribit Bernardo: tamen ex stilo
 non apparet. Dicit magna generat inquietu-
 tudine cordis / talis priuata affectio: dum
 spiritus illi ostendere dilectionem / quam ad eam
 habet / et hoc ipsum illa desiderat sibi fieri cum ce-
 teris stultitibus / prius in. 3. 4. et. 7. signis ta-
 cris. De his tribus dantur ibidem in formu-
 la. Si consilium non spernis / solum: quod nunquam
 singularitatem strabas cum aliqua femina. et
 am huiusmodi sit / et sancta: quia excepto peri-
 culo carnalis tentationis: quod ex hoc incurri-
 tur / dum non timeat: quod latet sub specie bo-
 ni: excepta etiam macula infamie et suspicio-
 nis: quam alii ob hoc sepe capiunt: magnam
 generat inquietudinem cordis.

Quarto, Perditio temporis / hanc per-
 ditioem multi non reputant: sed aliter Bern-
 ardus ait: dicit / loquamur donec preceat
 hora. Et que hora: ait dominus Bonauentura
 et Augustinus (ut refert Berson in tractatu
 de probatione spirituum: loquens de cofabula
 latitudo feminarum cum confessoribus.) Vix inquit
 est altera pestis vel efficacior ad nocendum
 vel insanabilior / que si nihil haberet aliud
 detrimenti / nisi temporis preciosi latissimam hanc
 contumprionem / abunde satis diabolo esset.
 Addit Berson. Aliud scitote / huiusmodi infaciabilis
 lem videndi / loquendi (ut interitus de ta-
 cu silentium sit) puriginem / euenitque illud de
 Didone apud Poeta. Verent infixi pecto

re vultus: Verbaque nec blanda dat membris
 cura quiete. cum tamen in pace sit locus dei.

Quinto, Oratio infectio: Bonauentura.
 hec est inquietudo mentis pestifera: oratio-
 nem mentis et oris inficiens / et affectus con-
 trarios orationi in mente generat / et exercet.
 Nam sicut oratio pura mentem purificat / et
 illuminat / letificat / fortificat / et impinguat.
 sic carnalis affectio et imunda / mentem infis-
 cit et obscurat / contristat / debilitat / et desic-
 cat: et corpus eidem maledictionibus implicat.

Sexto, Confessionis impuritas: Bo-
 nauentura est Martini de diaconia tractas-
 tus ille. Hec venenosa affectio / sub colore
 spiritus acquisita / summe puritate confessi-
 onis / et cordis mundicia. Fugienda igitur
 hec / tanquam vitiosa rubigo / que vix potest abo-
 leri de mente: si alicui fuerit applicata. Pre-
 cipue / quia tales persone / quando sunt hac sa-
 gitta percussae: quasi nunquam pure et integre confis-
 sent: eo quod ipsum morbum despectibile in persona
 spirituali verendum tamen detegere plene / et
 integre confessioni: quia verent exprimeret alii
 quas circumstantias / tali affectio annexas
 quas vel tacent / vel exprimeret imperfecte vs-
 tentes verbis operientibus dictum morbum: si-
 cut occupatio mentis continua / circa personam
 dilectam: et in oratione / et in cunctis actibus suis /
 et imaginatioes turpes de ipsa vana copla-
 centia cordis / et in memoria / et aspectu mentali
 ipsius et negligentia in euitado eius puritatis / et
 colloquii / et alia que sibi ipsi exprimeret: propterea
 sepe emulant / et fellores / et vellent mutari si possent

Septimo, Tristitia addit Bona. con-
 tinue / sicque tristes sunt / et accidiosi frequenter.
 Tam ratione affectionis fluctuantis in mente
 quam ratione confessionis imperfecte: de qua ipsi met
 non contentant. Sed quod se eius est: cum ipsi de-
 berent querere medicos spirituales / cautos et
 peritos / ac expertos: qui scirent illam egritudi-
 nem: et causas eius agnoscere: et congruum
 remedium adhibere: non solum non faciunt: sed
 potius si semel ad aliquem tales peruenerint
 ipsum extunc fugiunt / nec reuertunt ad ipsum
 Quertur ergo confessores idiotas / et simpli-
 ces: qui nec morbum intelligunt: nec causas
 eius cognoscunt: nec ideo sciunt congruum
 adhibere medicum. Ecce qualia damna.
 Ideo ait sapiens omni custodia serua cor tuum

De Vita christiana.

XCIX

canis corpusculū inhabitet: eque amēt / co-
lunt / z frequētent. Non a due / for tamē vsqz
quaqz poete dicenti. *Bratior est pulchro /*
venies e corpore virtus / adiuuat. Sed af-
firmo q si gratior nō ob hoc tutior / aut se-
curior inuenit. zc. *Si placet extendat / etis-
am ad fratres p̄rimos vt eos intueris / dū /*
capat sub ea ratione / qua redempti. Hiero-
nimus omnes virgines chr̄iti / z puellas /
aut equaliter.

Tertia disciplina morum in libello de
formula vite honeste dilige aut equaliter ig-
nora. Cauendū ne cum feminis loquētes
cap vultus studiose respicias / vel manus
prectes / vel nimis ppe sed eas / nec diligen-
ter cū eis susurres / ne angulos ad colloquia
eoz reqras. Sic habe te cū omī femina ac
si maritus eius vel tuus p̄latus p̄tra te se-
deat / conli derans z audiens oīa q̄ facis vt
quicunqz frater veniat z videat te cum illa
loquente in nulla neccitate sit erubescere / nec
aliqs possit tibi notā postea suspiriōis im-
pingere. *Ait alius qdam.* Spūalis amor /
tantā disciplinā fuit in occulto siē in pub-
lico / nec angulos q̄rit sed fugit / nisi qm̄ soli
deo vacare z seruire desiderat orādo / medi-
tando. Cum homie aut colloquens magi-
me si vir cū femina loquit / p̄trinet oculos z
man^o / ac oīa membra sub custodia habet /
vt etiā astutus obseruator nō inueniat / in
q̄ eos rephendat. *August.* Sermo breuis
z rigidus cū mulieribz est hūidus. Item in
formula vbi supra. Dilige cōmuniter oēs
bonas z deuotas / z in nullo exasperes ali-
quā eaz / z meliores in corde tuo / ampli^o re-
uereri / p̄pter abundantiorē gratiā sancti spi-
ritus in eis. Sed tñ noli te occupare cū ip-
sis nisi breuiter z benigne saluta eas / qm̄ ira
occurrit / quādo nō bono mō poteris decli-
nare cū maturitate / oratōibus ip̄az te recō-
mendes. Si em̄ discreti sunt ex hoc eis pla-
cobiesi importune / tūc melius est tibi non
occupare cū eis / cū em̄ ad p̄fabulationem
puenit. Incipiūt spū / z p̄sumant carne vt
ait *Aplūs* / disputāt ab inicio de articulis
fidei de trinitate / de creatōe / de chr̄isti incar-
natione / z ceteris / quousqz tandē perueniūt
ad carnis resurrectionē / ait bea. *Vincenti.*
in sermone quodam. Item incipiūt a glo-

ria patri / z finiunt cum Sicut erat in prin-
cipio z nunc z semper z in secula seculorum
In vitaspatrum. Beatus Antho.
asserbat / sensum animi sic posse reuiuifce-
re / si corpis fuissent impetus defatigati: vñ
de nec tempoꝝ longitudine / laboꝝ merita
pensabat: sed amore z famulatu spontaneo
semper tanqz in principijs constitutus ad
profectū diuini metus desiderii p̄citabat
nouisqz cupiēs augere preterita / supra meo-
rati doctoris sermonū recordabat / q̄ ait pre-
terita obliuiscens / z in futurū conualescens
meminerat q̄qz *Helie* p̄phete dicentis. *Uit*
dn̄s / cui asto hodie ante ipsum. Et dis-
serbat cur hodie esset appositū: qz nō p̄pu-
tabat *Helias* p̄teritū tempus / s; tanqz qm̄
die in certamine p̄stitutus / talē se p̄bere cu-
p̄iebat: qualem sciebat dignū dei esse p̄spe-
ctibus / purū corde z paratum obedire vos-
luntati eius.

E

Aceniare

sive innouare p̄
mā gratiā | ernu
en vñd frischma
chē | Habeat ho
mo adeo presens
tem z recentē / cū
tali desiderio z d
lectatione / grati-
am illam / p̄ quā
moderauit vitaz
suā: sicut cū primo recepisset gratias illas
z caueat a tedio z gratiarum talium inue-
teratione dicit scriptura: *Apoc. ij.* Memoz
esto vñ excideris / z age penitentia z prima
opa fac z cogita vñd excideris: z quis sis
ue qualis aliquando fueris cū recentior es-
ses in gratijs z vita respectu dei. Insensibil-
liter quidam deficiunt / z eo deueniunt tan-
dem / vt seipos in tali statu admirent q̄
modo sunt dicentes: illud vulgare prouer-
biū | *wer ich do ich was ich wolt nit me-
dohin do ich ietz bin* | Renouet itaqz hos

R

De Vita christiana.

C

pe dei est cor nostrum in quo inbet ignis
semper ardere quia necesse est ex illo ad do-
minū charitatis flammā indefinenter ascē-
dere. Cui per singulos dies sacerdos ligna
subiciat ne extinguat. Omnis em̄ christi
fide predicus/membrū vtrius summi sacer-
dotis effectus est: sicut cuncti fidelibz Pe-
trus Ap̄t̄lus dicit. Vos aut̄ genus electum
regale sacerdotium. Sacerdos ergo in al-
tare ignem nutriens/ q̄tridie ligna subijci-
at: id est fidelis quisqz ne in eo charitatis
flamma deficiat in corde suo tam exempla
pudentiū/ quā sacre scripture modestia/ vlt̄
testimonia p̄gerere non desistat. Hā quasi
quā somēta igni dare est in excitatiōe cha-
ritatis/ vel exempla patrū vel precepta dñi
ca ministrare/ qz enim interna nouitas no-
stra: ipsa quotidie huius vite p̄uersatione
veterascit. Ignis iste/ adhibitis lignis nutri-
endus est/ vt dum per vsum senostre vetu-
statis extenuat/ per patrū testimonia/ et ex-
empla reuiuiscat. Laue aut̄ ne dans somē-
ta accidat tibi qd̄ et Paulo: Vlt̄pera inanis
glorie: in manu opationis bone. et c. Et be-
ne illic p̄cipitur vt mane ligna per dies sin-
gulos p̄gerent. Hec quippe non fiunt/ ni-
si cū nos cecitatis extinguit/ vel certe quia
mane prima pars diei est: postpositis cogi-
tationibus vite p̄sens/ hoc priorū loco fide-
lū quisqz cogitat/ vt qd̄ in se iā iamqz de-
fuit/ nullo quibus valet studiū charitatis
inflammet. Ignis em̄ iste in altare dñi id
est in corde nostro citius extinguit/ nisi so-
lenter adhibitis exemplis patrū/ et domini-
cis testimonijs impare. Quod autem diui-
nis admonitionibz/ et p̄cedentiū exemplis
adiuti: de huius vite p̄fundo liberamus.
Bene etiam per prophetā Iheremiā Jere.
cccviij. In puteū missum signatum est: q̄
vlt̄er ex puteo/ funes ad eum et panni ve-
teres deponunt. Quid enim funibz/ nisi
precepta dominica figurant/ que/ qz nos
in mala opatione positos/ et quincūt et eris-
pium/ quasi ligant/ et trahunt/ coartant/ et
leuant. Sed ne ligatus his funibz/ duz tra-
bitur incidatur simul etiā panni veteres de-
ponunt: quia ne diuina precepta nos terre-
ant antiquorum patrū nos exempla p̄for-
tant: et eorum cōparatione facere nos pos-

se presumimus/ quod ex nostra imbecillita-
te formidamus. Precepta sunt funes quibz
trahimur in celum/ que nobis de sur-
sum missa sunt. Si vis ingredi vitam/ ser-
ua mandata. Sedais/ asperi sunt funes.
Ecce panni veteres tibi relictī sunt sancti
in melotis p̄tempribilibus. Ecce diligite
inimicos/ vnus funiculus. Non possum
p̄ hunc ascendere nimis durus est. Arripe
pannū veterem Christū Iesum in cruce. Ad
de Stephanū/ qui orauit p̄ persecutoribz.
Adde eū q̄ remisit ei/ qui patrē sibi inter-
fecit (vt habet in discipulo) sic induc de
alijs p̄ceptis et exempla applica/ et erit vti-
le. Item rex sum/ Miles sum/ nō arripam
funes/ appone pannos. Martinus miles
et Dauid rex. Secūdo iuuenula sum/ puel-
la fuit silt et Agnes/ Katherina/ Agatha.
Tertio delicata sum/ et Elizabeth fuit. Si ḡ
leuari de hoc p̄fundo festinamus/ ligemur
funibz id est p̄ceptis dñicis astringamur
Inter sint etiā panni veteres cum quibz
melius teneant funes id est/ p̄cedentiū
cōfortemur exemplis/ ne infirmos nos ac-
timidos/ p̄cepta subtilia vulnerent dum
leuant. Quasi quosdam pannos veteres
Apostolus Paulus subigebat cum leuan-
dis disciplinis p̄ceptis suis spiritalitatis
exempla veterum p̄modaret dicens. Iusti
ludibria et verbera experti/ insuper et vincu-
la/ et carceres. Lapidati sunt/ secti sunt in
occasione gladii mortui sunt/ et paulo post:
habentes itaqz impositam nubē testiū/ des-
ponentes omne pondus/ et circumstās nos
peccatū/ per patientiā curramus ad p̄positū
nobis certamē. Et iterum mementōte p̄po-
sitorum vestroz/ qui vobis locuti sunt ver-
bum dei/ quozum intuentes exitum/ p̄uersi-
fationis intuemini fidem. Superius vide-
licet dum sp̄ualia p̄cepta loqueret/ quasi
funes miserat/ postmodū vero memorans
exempla/ quasi veteres pannos adhibeat.
Ad heb. xij. Imitamini Apostolorū doctri-
nam/ mortem/ conuersationē/ et fidem.

R ij

De Vita christiana.

CI

Terentius Nenedemus ait. Ita cōpara
tam esse naturam hoīm oīm, alie vt melius
videant / r incident q̄ sua: quia in re nostra
aut gaudio sum⁹ prepediti nimio / aut egri
tudine. Oculus corporalis non est sui: sed
alterius cognitiuus. Videli placet Augu
stinū lib. ix. cap. vii. a. viii. in de oculo mo
rali. Curiosum est genus humanū / ad co
gnoscendum suam r Persius. Sed prece
denti spectatur mantica tergo.

S

Katis deo

seruire [Bort vmb
gorz willē dienen.]
Ait bea. Thomas:
in de diuinis mori
bus. In oībus de
syderijs / orationi
bus / ieiunijs / r ele
mosynis verbis no
stris / r alijs in oī

bus rebus / que facimus / dimittim⁹ / susti
nemus. adeo pura debet esse nra intentio:
vt nec placentiā / nec displicentiā hominū:
aut nrm cōmodū attendamus / aut gratiaz
in presenti / aut gloriā in futuro: sed tantū
modo pure r principaliter: propter admira
bilem bonitatē / r secundo / proximorum
salutē: sed quanto magis r purius partem
dei respicimus: r quāto minus nostram / r
aliorum vtilitatem attendimus / tanto acce
ptabili⁹ est deo / tanto vniuersitati fructuo
sius opus nostrū: hec Thomas. Sic no
bis Christus seruiuit. Amavit enim nos
amore recto: quia non ppter vtilitatē suam
sed nostrā: non vt a nobis acciperet: sed no
bis daret. Ita r nos debemus eum amare:
r ei seruire: propter suā vtilitatem: propter
suā bonitatem: quia dignus est. Aliter ama
re dei / r seruire reprehensibile est. Non hoc
est honorū / sed malorum. ait Augustinus.
p. de ciui. dei. Boni ad hoc nitunt r vtun
tur mundo: vt fruant deo: mali autē econtra
vt fruuntur mundo. Hinc est illud poete.
Nos nūerus sum⁹ / r fruges psumere nati

Talis amor christianus nō est / sed deo cō
tumeliosus [schmelich] mercenarius [Fre
merisch] meretricus [merzisch] caninus
[bundisch] Lanis / os nudatū carne dese
rit. Meretrix amatorem suum depaupera
tum eicit. Jere. iij. Quomō si contemnat
mulier amatore suū / sic contempfit me do
mus Israhel. Mercenarius / non nisi spē
precij aut premij / aut timor suplicij seruit.
Seneca. Ita quam tu describis negotia
tio est non amicitia / q̄ ad commodū atten
dit: que qd cōsecuta sit spectat. Qui sic de
um amat / contumeliam sibi facit / temporalia
enim r creata ei pferit: ppter qd enim / vnum
quodq̄ amat illud magis amatur. Salo
mon: Prouer. xxiij. Prebe fili mi cor tuum
mibi / prebe libere / da mihi cor tuū / non vē
das / aut q̄ mutues sed q̄ dones. Mutuat
qui tibi seruiūt / p tempali prosperitate cō
sequenda: r quando eis subtrahit psperti
tas / subtrahunt r illi cor a deo. Psal. Con
fitebor tibi cum benefeceris ei. Isti autem
vendunt qui eum diligunt / p mercede / qui
tantū d deo cogitant / quantū iā de benefi
cijs ab ipso se percepisse cognoscūt. Primi
enī mutuauit / sub spe futuri cōmodi / s; isti
vendunt iam pro mercede accepta / de quib
bus dicit / populus hic labijs me honorat
cor autem eorū longe est a me. Illi autē cor su
um deo donant qui meram dei bonitatem
r spūalia beneficia cogitant / nec nō r amo
rem celestis patrie / cor suum custodiendū r
regen dū in manib⁹ dei ponūt. Hec Dol
hor: lectione. iij super libros sapientie: vbi
r plura alia de corde / Berson item in suis
lectionib⁹. Item Lameracen. super. i. senten
tiaz. Item bea. Tho. in. iij. scripti. dist in.
xxvi. art. iij. An amor possit eē mercenari⁹ /
r similiter bonauentura / dicunt quidē deo
posse seruire ppter mercedem vite eterne non
autem amare / vt in Dincfelspūbel. Sed
dicunt alij / q̄ etiā amare. Item Guilhelm⁹
parisiē. de virtutib⁹. lxxxij. lib. i. Itē Hugo
de sacramētis. lib. ij. parte. xij. cap. vij.
Consiliū meū est vt meram dei bonitatem
intuearis / r neglectis taz spiritualibus q̄
cor poralibus bonis tuis / r tibi statuas id
Psalmiste. Voluntarie sacrificabo tibi / r
confitebor nomini tuo / qm̄ bonū est: r idē

R iij

De Vita christiana.

CII

Ait beatus Thomas, iiii, sententiarum in materia de scandalo. Extraxit nos deus de palude: superposuit purpureo puluinari: et instar rane getimus relire in lutu: et magna repositamus pena: sic detineri: ne delinquamus: salte desyderio et cogitatioe in lutu seculi. Assumpti de coquina: et stabulo ad cameram regis: vt ei assistamus: sed facere hoc molestu est nobis. Vide si placet Sermonem de practica mystice: ad perfectioem se extendere: industria quarta. Item Seruus non debet pluria scire et inuestigare de omnibus negocijs domini: nisi quantum pertinet ad seruitiu suum. Sapiens. Qui scrutator est maiestatis opprimitur a gloria: sed ea que precepit tibi dominus cogita semper etc. Vide in mattheo.

h

Habere deum

semper presente [habet alwegen vor augen.] Ut quicqd facit (ait autor stimuli) et quibuscunq negocijs implicet / deum semper actu in corde habeat: et nihil aliud qz honorem suu / in omnibus actualiter / seu habitualiter intendat: ac etia hoc precipue nitatur: vt sic semper deum presente intelligat: ac si ipsum qui presens est / in sua videret essentia. Sicq cum timeat et reueretur eoz prout potest in via fruatur: et in ipso / et non in alio requiescat.

Beatus Bernhardus in Speculo super emendatioe vite hominis religiosi / proponit hanc litera dicens. In omni actu vel cogitatu suo / sibi deus adesse memoret: et omne tempus quo de ipso non cogitat perdidisse se coputer. Eya quatum tepus perdimus. Frater David in formula. Semp aliqd tecum defer in memoria / quod de deo rumi nes cogitando / et mentis tue intuitum semper in eu defigere stude. Sicut docet Prophetas. Providebam dominu in conspectu

meo semper: quoniam a dextris est mihi: ne comouear. Psal. xv. Hoc enim continet cor apud se: ne comoueat a se / per vanam leuitatem / letitiam / vel irrationalem tristitiam. Quidus em in quo fluctamus varijs tempestatu ventis agitatur: et qui non vult nauem cordis sui quassationibus concuti vel conteri / vel vndaru influccioe demergi / vel in exteras plagas ventoz flatibus impelli affigere eam funibus bonaru cogitacionu asuecat ad petram immobilem. Petra autem est Christus. Psal. Adiuuabit eam deus vultu suo deus in medio eius non comouebitur dei presentia per memoria adiuuat anima: et in medio cordis eius: quanq in sensualitate non comouebitur etc. Vide Augustinu. Funem aut illum (vt difficilem patitur) ex triplici reticulo oportet terere vel coponere. Ex sanctarum scripturarum deuota lectione. Ex sedule orationis copunctione. Ex bonaz actionum humili exercitacione. Lectio dat materia / et quasi semen bone cogitacionis. Oratio rigat / et ad perfectus roborat / et cor illuminat ad intelligentia / et inpinguat effectum ad amorem. Bona actio maxime condita pinguedine charitatis / et obedientie / vel alterius virtutis / letificat conscientiam / et dat fiduciam spei in deum / et si ad horam intercipit deuotione / tamen meretur postea maioris dulcedinis infusio / nem / et gratia puritatis. hec David Deus teronomij. vi. Laue ne vnqua obliuiscaris domini dei tui Thobie. iiii. Omni tepore in mente habeto deum / et caue ne aliqn peccato consentas. Sed dicis / magna foret hec occupatio / semper cogitare de deo. Frater si fantasiā tuā non occupaueris cum deo nihilominus nō stabit vacua de alijs. filij huius seculi. quis cum deo et diuinis mentem non occupent: tamen a fantasijs liberi non sunt. Ita qz cū necesse sit te aliqua cogitatioe detineri / huc vt te detineat potius digna qz indigna. In vita patrum dicit Abbas Serapion: quia sicut milites impatoris / cū ante ipsum stant / nō debent dextra aut sinistra respicere. Ita et monachus assistat in conspectu dei / et intentus sit omni hora in timore eius: nihilq sit / q de aduersis malis cum terere possit.

R iij

Sermones Alphabetici

Psal. Ad te levavi oculos meos: qui habitas in caelis. Ecce sicut oculi seruatorum in manibus domini suorum. Sicut oculi ancille in manibus domine sue. Ita oculi nostri ad dominum deum nostrum: donec misereatur nostri. Vide Augustinum: aut glosam in gradale. Item in viceima tertia citovara vulgarium. Item Susanna Dan. xiiij. **N**on est mihi absque opere incidere in manus hominum: sed peccare in conspectu domini. Prover. xv. In omni loco oculi domini contemplantur bonos et malos. Sed differenter: quod oculi domini super iustos vultus autem domini super facientes mala. psal. xxxiiij. vide glosam. In Speculo exemplorum dist. ii. exemplo. cc. xxxviiij. **V**idi quendam coquinarium perpetuo in ministratioe ploratum et merore possidentem: et supplicavi nunciare mihi: unde et quomodo talem gratiam obtinere dignus effectus esset: qui violentiam a me passus dixerit. **F**unus me hominibus servire cogitavi sed deo: et omni quiete me ipsum indignum iudicans: hac ignis visione future flammam memoracione semper possideo. **S**ic iubet Apostolus. **Q**uodcumque facitis: ex animo operamini sicut domino et non hominibus. scientes quod a domino accipietis retributionem hereditatis. pri. coll. iij.

Integrare

et perficere opera sua | ieglich werck gantz thun inni | kluch. | **B**ernardus in Speculo vite ait: lectiones orationes: et ceteras observantias regulares: secundum regulam sancti Benedicti institutas: diligenter et humiliter observet: et non sicut vitula effraena: docta diligere trituram. **L**ad homini non consuetudine: sed devotione trahat. **H**ec ille. **F**acti et ad hoc Cassianus supra fo. ij. circa finem. **A**it beatus Thomas in de divinis moribus nos omnem diligentiam apponere debemus: ut singula opera nostra: quantum vnicuique melius possumus faciamus: quasi tota salus nostra

et omnis laus dei: et universitatis utilitatis: ex vno opere dependeat: quasi nunquam ad id opus reverturi: neque opus aliud postmodum incepturi. **H**ec Thomas. **V**erbi gratia. **R**eligiosus cantans in choro non accipitur ad lectorem. **S**ed totum studium adhibeat: ut debite cantet: devote seque et hilariter. **S**ic laicus in auditando missam mane excuriat curam de aliis: si laborat manibus idem faciat. **S**icut mulier lactans puerum: ancilla serviens: et sic de aliis. **U**tilis admodum hec regula: presertim hominem a vicio in consummationis impatientie. **S**ub iungit. **b.** **T**homas. **Q**uoties cum aliquod opus facimus: ad aliud opus properantes servantes: ex solo desiderio alterius operis: statim lacessit animus in opere in quo sumus. **V**erbi gratia. **L**um sumus in oratione: vel in alio opere: ponimus scribere vel studere: aut aliud opus facere: statim circa orationem minuit noster affectus: et cito absoluitur ab incepto. **H**ec ille. **I**tem impatientes efficiuntur aliquando: si non occurrerit in oratione vocali: antequam querimus. **D**ilce litteram hanc: et existima illam questionem quam facis: opus in quo merearis. **L**um namque tranquillitate et patientia id efficias. **S**i ita feceris deo similis eris in operationibus suis: dei enim perfecta sunt opera: ait Moyses: profecto perfecta omnia opera. **O**pus creationis: redemptionis: gubernationis: et remunerationis: omnia opera sua in summo benefecit. **O**pus quippe (ait beatus Thomas) celi et terre: angelorum et hominum: et aliarum creaturarum benefecit: ut melius excogitari non possit: et erant valde bona: ait scriptura. **S**ic opus redemptionis: quod nemo alius: neque in celo: neque in terra: neque sub terra facere potuit: sicut legitur in Apocalypsi. **I**n summo benefecit: prudenter incedo diabolus: in ligno quo vincerat: sub humana fragilitate: super cessans divina potentia: quia si demones cognovissent: ut dicit Apollonius: nunquam dominum glorie crucifixissent. **I**tem crucifigi persuasissent. **S**i igitur quicquid hodie facit: siue peccata vinum: dicit: siue dissimulet: propter penitentiam: siue gratiam subtrahat electis: siue conferat: siue fidei anime quam docet se familiaris: quam docet alieni: exhibeat: siue sit ventus: siue pluvia: siue aura frigida: siue calida: siue sicca sit via: siue

De Vita christiana.

CIII

madida siue fructus terre abundet siue pe
reat pro illo tpe melius fieri nō posset: q̄a
ex nimia charitate/dictate in mensa sua sapi
entia singula debito tpe operat. Sed quo
modo pōt deus tolerare/ tantā hoim mali
ciā: Rūdeo/ q̄ est oīs/ alias nō posset. De
us/ qui est oipotens/ miserādo z parcendo
oipotentiā suā manifestat. pri. ij. q. cxiij. ar.
i. z parte prima. q. xxy. art. cccxxi. arti. iij.
Opus p̄o remuneratiōis in summo bñfa
ciet cū singulis pctis/ z singulis mēbris: q̄
fuerūt arma iniquitatē: reddet iustā penam
pro quāritate/ z q̄litate cōmissi: z cū singu
lis bonis volūtariis factis z p̄bis/ z exēplis
iustā mercedē restituet/ pro quāritate chari
tatis. Hec ille. Sic igit z nos oīa opera
nra perficere debemus/ mō quo supra. Pen
sa nō opus qd̄ facis: s; cui z ad cuius ius
sum hoc facias. Sartor si nodū facere ius
sus fuerit a p̄ncipe: nō attēdit nodū/ quez
facit/ sed cui faciat. Apponit igit omnē dūli
geniā. Sic quā tunciq; parū fuerit op^o
cogita q̄ iussu dei: vt tibi placeas/ hoc fas
cis. Noli reputare vilē hanc lřam/ p̄cipue
tū: qui vt putas viliorib; deputat^r es exer
citis. Non attendit deus quantū facias
siue quid/ sed ex quāto/ z qualiter deus re
mūcrator est aduerbioz non noim: de quā
to z maiori charitate fact; tāto melius. Uis
de Besonē in de instructiōe nouitioz. ca.
ij. iij. z. v. Itē/ an soroz lauans scutellas/
z canēs in choro ex eq̄li charitate: equaliter
mereat. Vide ex. ij. z. iij. scripti. bea. Tho
me. Nam qui ad vtrūq; festinat: neutrum
peragat. xvi. questio. prima presbyteros: et
L. de allelo. nemo.

De hac regula habetur exemplū: de vidua
offerente qua drantem in euangelio zc.

Rauer mi
nima peccata/ et
ea nō contēnere.
[Kley n̄ sunt n̄c
p̄achten.] Lite
ra R. superfluit
apud latinos/ s;
nō apud grecos
scdm̄ Hugōem:
ap̄o simplices et

impitos superflū videt vitare minora pec
cata. o dicūt quid periculi īminet/ si risero/
si comedero gulose zc. Sed p̄fecto ē. illud
cauere minora: nō superfluit apud grecos
sapientes. Vident em̄ grandia/ ex his imis
nere pericula. Dixit vnus ex grecis Joān
nem Criso. loquor. Mirabile quiddā atq;
iauditū dicere audeo. Solet mihi nō unq;
non tanto studio magna videri esse euitan
da: quāto parua z vilia. Illa enim natura
ipsa sponte auerit. Hec autē hac ipsa re: q̄a
parua sunt: desides reddūt/ z dum contem
nunt: non pōt ad expulsiōnē eoz anius ge
nerose exurgere. Cū cito ex paruis maria
fiūt. negligentia nra. Hoc ipm̄ corporibus
q̄z accidere videbis. Sic in iuda maximū
p̄ditionis malū concreuit. Nisi em̄ putass;
parū esse pecuniā in opū surripere in tam
tam p̄teruitatē non deuenisset. Similiter
etiā de Chain factū esse videmus. Non em̄
cōfestim̄ cedē frat; illi suggestit: ne magni
tudine rei cōmotus/ tā scelestē facinus ab
ominaret: s; prius psuasit deteriora offerre
nullū esse id dicēs pctm̄. Deinde iudie pctō
succēdit: nihil etiā hinc mali secutuz psuas
dēdo. Ita sensim in eū illaps^o ad cedē friss;
z ad negationem sceler; impulit: nec prius
cessauit/ q̄ maloz oīm verticem imposuit.
Repellenda igitur maloz omniū initia
sunt. Non em̄ vim delicti solam cōsideres/
nec quia parū sit/ cogites: sed id precipue
tene: quia si radicē non euelleris: magna in
de arbor/ id est labor succrescet. Hec Criso
stomus super Matthe. Ubi z plura alia
pulchra ibidem: quomodo ex risu imodera
to scurrilitas: a scurrilitate stultiloquimus
a turpiloquio opertio turpis oritur. sic de

De Vita christiana.

CIII

flāmatu ex hoc e cella tandē exiliens/ ad
Egy ptiū properauit/ vbi manēs ac luxurio
se viuēs/ vitā miserabili morte finiuit zē.
Audiant hoc claustrales/ paruas ceremo-
nias contēnentes/ querētes iam in illo iam
in alio dispensationem zē. Capilli dietim
extracti: tandē caluiciū relinquūt/ z ex plu-
ri liguratione euacuat scutella: iuxta vulga-
tum puerbium [von vil schlecken/ wurt die
schüssel auch ler/ von vil horen wirt der
man auch kal.] Et singulis sudibus extra-
ctis/ paulatim sepecula destruit. Sic de ce-
rimonijs/ s/ cū summa prudētis z experientia
sanctorū patrū institutis: quasi spes defen-
dens. Sed dicit/ spes nō sunt/ aut sudes
defendētes/ sed trabes aggrauātes: Rū deo
ad arbores z segetes: qbus sepes p̄tendun-
tur desepibz iudicare nō p̄tinet/ sed ad agri-
colā. i. prelaturū zē. Exemplū lege in lib. de
origine ordinis Listerciē. dist. iiii. c. xliiij.
de eo: qui absq; magistrī licentiā caligas su-
as lauerat: ideo percussus z mortuus zē.
Item de eo: qui assuerat pitaciū scapularis:
quē diabolus in specie Ethiopis lambue-
rat/ z contractauerat in conspectu eiusdem
fratris in lecto mortis decumbentis.

2

Ibi dicitur/ z volupta-
tem preteritaz
homo non re-
cordeat [Lust
die vergāgen
seyndt/ nit ge-
dencken.] Pe-
riculosum val-
de/ hoc est ho-
mini precipue nouiter cōuerso: qz facit ism
recidiuare. Albertus tractatu. ij. scōi libri:
de caulis pietatū elozum. c. ij. dicit. Q. si
sup Carbonē candele extincte: non tñ sic oī
nō mortificat: qñ ibi aliq; ignis remane-
at: supra projiciat tenuis puluis sulphuris
candela reaccendit. Moralr quantūcūq;
homo in se flāmas voluptatis extinxerit:
semper tñ manet igniculus nō mortificat?

hoc est fomes carnalis concupiscētie: quia
in vita ūta totalr extingui non p̄t. Et ideo
summopere cauendū est: ne pro: ciat sup ta-
lem scintillulam tenuis puluis sulphuris.
De fomite aut: an possit totaliter extingui
be. Thomas in. ij. de veritate que. xv. ar.
vij. Item exemplū de patre: qui dixit fomi-
tem fuisse extinctū. Item de sacerdote dis-
cente tolle paleam igniculus adhuc viuē
in dialogo Gregorij. Item d fomite habes
Jordanū de sanctis sermone. xij. b. Suls-
phur est calid⁹ fetid⁹/ z tenax/ z designat
luxuriam. Et puluis tenuis hui⁹ sulphu-
ris: est cogitatio morosa: de circumstantijs
huius actus/ z delectationibus eiusdem.
Unde Gregorius super illud Job. xvij.
aspergat in tabernaculo eius sulphur. Dis-
cit sulphur/ sic ignem nutrit: vt in se sit gra-
uissimi fetoris: ideo in eo peccatum carnis
intelligimus: quod dum peruersis cogita-
tionibus: quasi fetoribus mentem implet:
eterna incendia mouet/ z fouet. Unde do-
minus in Sodoma. pluit ignē z sulphur.
Lauendū est igitur cuiq; penitenti de p̄-
teritis: ne de eisdem cogitationes cogitatis
uas admittat: quia secundū Gregoriū ter-
tio me zaliū. cap. v. Sepe mens ita culpe
recordatione concutit: vt ad perpetratiōē
illius longe grauius/ q̄ prius capta fuerat
vrgatur. Nec Holfot lectione quinta. b.
De hoc habemus figurā: Gene. xix. Ubi
Angeli apprehenderūt manū Lot/ z vxor-
is eius/ ac duarū filiarum eius: eduxerūt
q̄ eum/ z posuerūt extra ciuitatem/ ibiq; lo-
cuti sunt ad eum dicentes. Salua animā
tuam: noli respicere post tergum: ne stes in
omni loco/ circa regionē/ sed in monte sal-
uum te fac. Et infra dicit. Dominus pluit
super Sodomam z Homoram: sulphur z
ignem a domino de celo/ z subuertit ciuita-
tes has/ z omnem circa regionē vniuersos
habitatores vbiū/ z cuncta terre virens
tia: Respiciensq; vxor eius post se versa est
in statuam salis. Sodoma peccatū carnis:
vxor peccator/ retrospectio/ recordatio pec-
catorum. Sal facit dulces carnes: igitur
datur pecudibus. Sal facit terrā sterilem:
Unde z veteres. Sic recidiuātes sterilio-
res fiūt ad fructificandū in bonis opibus.

De Vita christiana.

CV

licitur peregrinationis sue. Sic et homo in
 intentione suam rectificet. Est enim intentio / q̄
 si sera filiorum et acies toti operi prebens et pa
 dens aditum. Et vsq; adeo / vt fere tota boni
 tas operis videat pendere a bonitate inten
 tionis / similiter et militia / de qua omnino
 certum est: at de bonitate q̄ modo egeret ma
 iori disputatione et discussione / qz intentio
 mala sufficit ad hoc / qz ac^o sit malus sim
 pliciter non tamen bona intentio sufficit ad
 hoc / qz sit bona simpliciter. Vide d̄ hoc be
 atū Thomam sup. ij. sentent. dist. xl. in fine
 in literalibus. Audiamus testimonia super
 hoc. **Ait beatus Ambrosius.** Affectus tuus / operi
 tuo nomine imponit vt allegat a magistro dist.
 xl. scđi. Affectus tuus / hoc est voluntas tua
 si talis fuerit bona / actus erit bonus: si ve
 ro mala / actus erit malus: hoc autem intel
 ligi oportet de voluntate / non vt intendens
 est solum / sed vt eligens / sicut notabiliter de
 clarat beatus Thomas dist. iij. scđi. sed tran
 seo. Non tuus non affectus alterius. Itaq; si
 non cura de iudicijs aliorum de tuis factis. Per
 talia enim iudicia / nihil addit / vel demit
 tuo operi / sed tamen vitanda scandala.
Christus dñs Mat. vi. Si oculus tuus
 fuerit simplex / totum corpus tuum lucidum erit
 vbi per oculos / s̄m Augustinum significat
 intentio non qz ad cognitionem pertineat / s̄
 quia cognitionem presupponit / p̄ qua p̄pos
 nit finis ad quem mouet. Sicut oculo pre
 uidemus / que tendere corporaliter debeamus.
**Intentio itaq; oculus dicitur methapho
 rice.** Hic oculus si simplex fuit ait Lira
 i. intentio mentis recta / totum corpus tuum
 id est cōgeries operationum lucidum erit id est
 sanum et bonum dum tamen opus sit licitum
 d̄ genere. Si autem oculus tuus fuerit ne
 q̄ id est intentio peruersa et mala / totum cor
 pus tuum tenebrosum erit id est tota con
 geries operationum tuarum erit mala. Etiam si
 actio sit de genere bono. Et quid requirit
 inquis ad intentionem bonam. Primo qz in
 struat per fidem / illa enim ostendit finem debi
 tum / in quem tendere debemus. Augusti.
 super ps. xxxi. nemo computet opera sua ante fi
 dem / ita enim mihi videt esse vt magne vi
 res / et cursus celerimus preter viam: qz vbi
 ipsa fides non erat / bonum opus non erat: bo

num enim opus intentio facit / intentionem
 opus dirigit. Non valde attendas quid bo
 mo faciat / sed quid non faciat attendat: quo
 lacertos optime gubernationis dirigat / bec
 magis dist. xl. scđi. Secundo qz finis sit bo
 nus. Tertio: qz media p̄ q̄ sint bona. Quar
 to: qz finis melior sit ordinatis in finem.
**Signa igitur bone intentionis / q̄ sunt? Res
 spondeo.** Primum est laudis detestatio.
**Videt enim homo magnum periculum im
 minere / ex laude humana / ideo eam detestat
 bene operans.** Itaq; si tu laudaris de tuis
 bonis actibus / et de illa laude non gaudes pro
 pter te / puta ratione et placentie / sed solum
 gaudes de hoc / ppter utilitatem ex tuis bonis
 actibus / primo puenienti. Et si hoc in te in
 ueneris / cogita an tamen vel plus gaudeas / si
 alius plus laudaret / de operibus perfectioribus:
 vnde primus plus profecisset. Scđm est so
 bria tristitia in aduersis / diligenter inquire si
 primus tua facta bona vituperat / et tu de
 hoc doles propter peccatum proximi. An plus
 doleres si aliquis magis iniuste / de factis
 melioribus apud vituperaret: et si hoc sense
 ris puta te verisimiliter bene intendere.
Tertium est: ordo in corrigendo. Sunt qui
 credunt se amore libere veritatem alios redar
 guere / cum tamen hoc faciant / ex timore super
 bie / et odij rancore. Vide igitur si teneas or
 dinem in corrigendo qz si sic / puta te bene inten
 dere. Et quis est hic ordo? Primo vt consi
 deres an ad hoc tenearis / et ad hoc mouea
 ris ex charitate. Secundo consideres an vti
 litas sequat quam intendis. Tertio qz tunc
 obserues modum correptionis fraterne / tra
 ditum a christo. Si peccauerit / etc. Et quod
 penset qz nullus alium reprehendens / p suo de
 fectu / scire potest / si ille / quem reprehendit
 tantam humilitatem et contritionem habeat
 q̄ ideo suum peccatum debeat / et hoc maxime
 potest hominem retrahere / ab alterius aspe
 ra correptione. Quod est necessarium et utile est
 intentione crebro rectificare. Ne vana p ve
 ris intendamus. Nemo enim nouit quantum
 se ingerit nostris operibus / ista vane glorie
 praua intentio. Refert Lymacus: Sanctis
 simum quendam contemplationis studio
 maxime deditum hominem exemplo suo osten
 disse / quanta esset sagacitas in expugnandis

S

Sermones Alphabeticci

disq; humanis mentib; ars demonū. Hā
se. dente eo in quodā cetu monachoz circū
steterunt duo inanis glorie et elationis de
mones obidentes. vnus dextrū latus/ali
us sinistrū: atq; statim pulsans/ cum q̄ de
xtro lateri assūtebat digito suo gloriabun
do suadebat / vt palam omnib; aperiret
contemplationē quandam/ q̄ illi in deserto lo
co incolenti p̄igerat/ quē cum forti ille aīo
prestās repulisset/ cū eo versu psalmi. Auert
tantē retrosum/ et erubescat q̄ volunt mibi
mala. Tunc p̄sto obrulit sese alter qui hni
strum latus obfidebat/ innumurans au
rū: bñq; inquis dabeas q̄ tam bene egisti/
factusq; victor/ et triūphator irreuerentissi
me/ impudentissimēq; matris mee inanis
glorie/ quā illico nō minore animi fortitu
dine effugauit/ tanq̄ sagitta emissa/ feriens
eum sequentibus verbis/ eiusdem psalmi.
Auertantē statim erubescens qui dicunt
mibi euge. etc. Vere apte p̄isci patres hanc
gloriā inanem p̄parauerūt. **Primo:** Lepis.

Secō: Formice. **Tertio:** Lōi poculēto.
¶ Primo: Aptē p̄isci patres/ dum natu
ram et mores huius inanitatis describerēt
cepis et bullis p̄ similem esse dixerunt/ quib;
bus multiplici veste cōtectis/ cū vnam eru
eris/ alia rursū que pene illam sequens la
tebat/ quasi rediūno ordine pullulans ape
rit: vt patuit in priorī dicto. **Limaci:** idē
in nobis experimur/ q̄ qñq; gloriāmur/ de
repulsiōe inanis glorie. Sed qd/ dū sic ex
tunicam? cepas/ plerēq; in fletū cadimus/
sicut accidit his q̄ cepas exiit/ et sic pecca
tū inanis gl̄e/ lacrimis nr̄is delect et trāsit.

¶ Secō: Formica est/ formica breuis et
pusilla/ ingentes tñ segetū fructus graui la
bore q̄ntos rapit. Inlidiat formica vt gra
na maturescūt stat ididem in insidijs in
anis gl̄e/ expectās vt spiritales diuitie cu
mulentur. Gaudet formica coaceruatas fru
gum opes populari / gaudet pari modo in
anis gloriā/ bene partos virtutum et belau
ros dispergere. **Beatus Thomas scōa** se
cū de. q. cxxxi. opus virtuosum/ amittit
vīm merendi vitam eternā sed p̄pter inanem
gloriā fiat / etiam si illa inanis gloriā nō
sit peccatum mortale / ergo formica parua
et pusilla quia venialem peccatū/ abinordet

enim [das bertz bleit in] ne possit germis
nare in vitam eternā/ quia nō procedit ex
gratia siue charitate/ sed vanitate.

A

Non
pare / nom
nare / et repus
tare p̄tinū /
seipsum tam
in bonis q̄ in
malis [Hen
n. n. dich vñ
schetzen din
en nechsten]

¶ Primo: Si p̄tinus tuus malū aliqd
fecit/ fac ac si tu fecisses: et qd velles queso
de te fieri si aliqd mali fecisses/ velles/ q̄ si
esset oculū nō manifestaret. **¶** Si manife
staret in melius interpretaretis / et secularis
quantū posses/ igemisceres et doleres/ si nō
posses rogares alios ne dilatarēt. **Deside
reres p̄pterea nō p̄tēni s; dissimulari.** Sic
fac p̄tio cū peccauerit/ optimū faciūt de re
cratores iudicātes opa alioz p̄ta p̄cta ma
gnificātes. Et qd faceres vt velles facere.
Si aliqd boni egisses gauderes/ dilatares
vel velles dilatarī. Sic fac et tu p̄tino/ cū
aliquid boni feceris/ nō minue/ nō tristeris
nō sup̄me/ s; manifesta: q̄ virtus laudata
crescit/ et eris particeps oīm bonoz q̄ inde
sequunt. **Secō** regula et lra hec est dñi/ di
ligite p̄tinū/ sicut te ipm: et hoc est p̄ceptū
meū. **Paulus:** ro. xij. Sicut in vno corpe
multa mēbra habemus oīa autē mēbra nō
eundem actū hñt: ita multi vñ corpus su
mus in christo. **Idem** habetur. i. Cor. xij.
Et nota q̄ decē sunt in quib; amor/ qui est
respectu p̄tini imitari debet amorem mem
brorum eiusdem corporis.

¶ Primo: In hec q̄ membrū nō inuidet
alio mēbro/ licet nō habeat officiū qd id ha
bet. Si em̄ oīa mēbra vnicū haberēt of
ficiū/ esset q̄si vñ mēbrum. i. Cor. xij. Si
totū corp⁹ oculus: vbi auditus? et si totū
auditus vbi odorat? Et post si essent oīa
vñ mēbrum/ vbi corpus? et **Roma.** xij.

¶ Primus testis est: Auctor summe vir-
tutu / qui dicit q̄ negligit facere bonū qd̄
nouit faciendū / non meret accipere notitiā
faciendū id qd̄ non nouit q̄ vero in talento
intellectū qd̄ iā accepit fideliter negociatur
dignū est vt talento eius addat Mat. xxv.
Qui cōsonat beat. Bernbar. in sermone. v.
de assumptione. Sed qd̄ est q̄ intrātem Je-
sum Martha excipit / discurret ministrat
Maria vero secus pedes sedens ingressi in
eius verbū cor suspēdit / nisi prius est actio
postea vero contemplatio. quisquis em̄ ad in-
telligentiā puenire desiderat / pfecto necesse
est / vt prius p opera bona sese diligēter exer-
ceat sicut scriptū est fili / cupiscens sapiens
tia serua iustitiā / et deus pbebit illā tibi. Et
alibi a mā datis tuis intellecti. Et fide pur-
gans corda eoz / q̄ si des Fide per dilectio-
nem operante. Hec ille.

¶ Scōs testis est: Hugo de. s. vic. qui
tractās illū versiculum Psalmiste. Quam
paci non cognouerūt / nō est timor dei an-
te oculos eoz: ait q̄ timorē dei ante oculos
bre nolūt viā paci agnoscere nō pnt. Sz
si timorē dei ante oculos haberēt / paul du-
bio viā paci agnoscerēt: sicut ipse dñs in
deis in Euāgelio loquit dices. Si credere
tis inqt̄ Moysi crederetis forsitan et mihi
Moyses let / let timor dei / christus grā et
veritas. Audiāt hoc illi q̄ pcepta dei nō cu-
stodiunt et tū secreta dei se apphendere pos-
se psumūt. Necesse est q̄ vt si nō dū agnita
cognoscere cupim? / in his q̄ iā cognouim?
torpētes nō simus qz quisquis timorē dei
nō custodit / vt bonū qd̄ pōt faciat: ille nō
solū maiora dona p̄cipere dignus nō est: sz
eo ipso etiā priuari qd̄ iam perceperat.

¶ Tertius testis est: Factū duoz disci-
puloz euntiū in Emaus / de quibz dicit bea.
Breg. in octaua feria. ij. Pasche: mesam po-
nūt / cibos offerūt / et deū quē sacre scriptur
re repositione nō cognouerāt in panis fra-
ctioe cognoscūt audiēdo q̄ pcepta dei illu-
minati non sunt / qz scriptū est / nō audito
res legis iusti sunt apd̄ deum sz factozes le-
gis iustificabunt. Quisq̄s q̄ vult audita
intelligere / festinet ea q̄ iā intelligere potuit
ope implere. Ecce dñs nō est cognitus dū
loq̄mur et dignatus est cognosci duz pascif

hec ille. Sūt plane bona opa cibus chri-
quibz pascif / cibus meus est vt faciā volūtas
te eius q̄ misit me / facere voluntatē dei est
facere bona opa / suare pcepta in q̄bus ex-
primūt dei volūtas q̄ sunt de scribo p̄tutu.
He duz aut̄ sunt illa cibus dei imō etiā sunt
cibus aie q̄ nisi fuerit pasta semper manet
famelica. Aruit cor meū / clamat Psalmista
qz oblitus suz comedere panē meū. Panis
ille iustitia est p̄m. b. Breg. Iustitia est inōs
capēdo eā gnaliter p omni bono ope hēz
a dño accipit atredite ne iustitiā nrām faci-
atis corā hoibz. Et beati q̄ esuriūt iustitiā /
q̄ pro pane iustitie māducat arenā auaricie
ventum superbie et ferore / luxuriā nūq̄ faci-
abit. He dum autē bona opa sunt cibus dei
et anime imō sunt cibus p̄tutum qz per ea
pascunt / nutriunt / augent / et pseruant.

¶ Quartus testis est: Dauid q̄ de se ipso
loquēs aīra mandatis tuis intellexi. Non
mādata ipsa dico me intellexisse sz a māda-
tis / qz ea faciendo venit uite ad altitudinē
sapientie / qz nisi p obedientiā mādaroz nō
peruenit ad sapientiā occultoz vñ in libro
sapientie Ecclē. i. cupiscit sapiētā / sua mā-
data et dñs p̄bet illā tibi. Si aliter feceris
dicit in libro Jesu filij Sirach: Ecclē. ij.
Altiora ne q̄heris / et fortiora te ne scrutat̄
fueris. Sz q̄ pcepit tibi dñs illa sola cogi-
ta semper. Sēper qz anteq̄ percipiat sapi-
entiā et post perceptū sunt cogitanda: hec
ibi qd̄ est tra illos de libertate spūs p̄cep-
ta dei nō curantes et p̄tutes vt aiunt a se li-
centiātes: dicit idēz Dauid Psal. 77. In
intellectibz manūū suaz deduxit eos / et ad
lram intelligit de ipso Dauid q̄ p̄stitutus
fuit a dño rex Israhel / q̄ et populum bñ rex
it: ideo de eo dicit / p̄auit eos in innocentia
cordis sui qz sine peccato / et hoc docuit eos
qd̄ fecit / et in intellectibz manūū suaz. i. in
operibz intellectualiter factis / vbi actuales
scitatem significat: deduxit eos ad vitam
Ego dixerim hoc vtz esse de oī bono p̄cla-
to q̄ necesse est / vt ex proprio exp̄mēto bo-
noz operum quibz exerceat populū suuz do-
ceat et regat: hoc faciens in intellectibz ma-
nuum suaz deduxit eos. Recte q̄dem qz et
Jesus incepit facere et docere nos in intel-
lectibz nō manūū nostraz sz cereborū dñs
S ij

De Vita christiana. CVIII

fortior i alphabeto. Rñdeo q. o. qz p eã au
niga fortilimos eqs facit stare cū dr o/ pla
ne sic diabolus/ dū videt religiosos/ qñ eqs
trabētes carrū charitat/ z onera religionis
Llamat intra per suggestionē: o litte: vt qd
te crucias bec faciendo oia sunt pdita/ tras
de porius te turpitudinī z voluptatiō fru
stra te crucias. Tu aut noli exaudire suum
o/ sed tuū o sibi responde/ ipse cum dicit tū
bi o/ tunc tu dic bott: vt sic poteris ala cer
tre ad regnū celorum/ ad qd perducatur.

Dericula alie
na in sui cautelam assu
merc/ pruch fremd schaden/ vnd stot dich do
ran.] Si que videris
ex mulierum familiaris
tate incidisse in peccatū
z infamiā/ tu ex hoc pe
riculo cautior efficiaris

et caneto. Si que videris in cōiuiō imos
deltū comedendo aut bibendo/ garrulum/
ia cratorē/ tu idem facere caueto. Si que vi
deris superbū/ litigiosum/ vanū/ aut alio
quouis vitio infectū/ tu caueto silia facere.
Ecceliterā nostram z regulā/ circa quā.

¶ Dico primo/ q merito tenēda est: quia
eam docent oēs patres familias: qui dicunt
suis filiū z filiabus quicqd vider/ in alio
turpe ab illo abstineas quicqd pulchz aut
laudabile hoc imitato/ theutonice/ was du
an einē anderen sichst/ das dir mißfalt/ do
but dich vor/ was im wol an stot/ des flif
dich ouch zehund.]

¶ Dico scdo/ q hanc regulam docet nos
fabula de vulpe. Leo esuriens cogitabat
quēadmodū posset rōnabiliter z irrespben
sibiliter cām contra alia aialia intentare: vt
sue fami consuleret. L duocatis igit bestis
dicit/ de me famat: quia habeam fetentem
ambelū. Vellem igit super hoc vestrā aus
dire sententiā/ z certior sup hac re fieri. Ac
cedens igit ceruus z nares: vt olefaceret ad
mouēs ori leonis obe inquit/ sicut cinamo
mum z balsamū aromatizans os tuū. Leo
pedem cū indignatione subleuans/ ceruum

percussit z discerpfit tu mendax inquit: et
adulator/ cur me decipere niteris dicens an
belitū meum radolentē / cum ego sciam euz
feridū. Elper videns adulatorē percussum/
cum a leone super sentētia sua quereret. Lo
gitauit intra se iuste percussus est mendax
adulator ego verax ero: z ait leonī os tuum
fetet non secus atqz cloaca/ z cadauer: pers
cussit aut z hunc leo atqz interfecit: tanquā
reū criminis lese maiestatis: qui tantā con
tumeliā ausus dicere fuisset in faciē leonis
oim animalium regis: deinde aduocans vul
pem iussit: vt z ipse iudicaret de odore oris
leonis. vulpes antia/ videns se in periculo
mortis constitutā quicquid diceret. Lantar
rum inquit [den schnupf.] Habeo dñe mi
rex. ita vt in presentiaz olefaciendi prātem
non babeam. Hocqz responso liberauit se
a morte vulpecula/ edocra vtqz ex alieno
periculo. Ita z tu facere debes: z nedum in
cōmunibus casibus sed in raris accidenti
bus/ vbi alias in astutijs perires. Et quos
modo hoc est inquis? Respondeo z

¶ Dico tertio/ q leo diabolus famelic?
tanqz leo rugiens circuit querēs quē deno
ret/ tales proponit questiones/ ad quas cū
quis respondere voluerit/ vit peccatū mor
tale: z per consequens fauces diaboli/ z os
leonis effugere poterit: z nisi cautelā vulpe
culc obfuaerit/ peribit. Et quomodo hoc
est? Dico q triplr hoc facit. Primo/ si has
bes filiū ex adulterio dilectū querit a te qd
elegeris ex duobus carere filio/ vel adulte
rio. si dixeris carere filio conscientia contra
dicit. Si placet adulterium peccas nec pe
nites. Quid ergo faciam? nihil responde.
Silentiū tene/ in silentio z spe sit fortitudo
tua/ z diuerte te ad alia cogitanda. Aut res
spōde per dūtinctionē dic placet filius dis
plicet illicitus concubitus. neqz simpliciter
respondeas sed distince. Secūdo querit/
si doleas de pctō/ sic q malles fuisse dānas
tus/ vel anichilatus. Tertio querit/ si ita
fugias peccatū q malles cruciari per incen
diū multis diebus qz frangere debitū ieiū
nium aut cōmittere mendaciū. ad hec quos
modo rñdendū sit: vide Bersonē super ma
gnifi. 88. a b c d. z in floribz. ij. iij. litera. 3.

¶ Dico. 4. q nos fatui sumus z ex alie
S iij

Marginal notes on the left side of the page, including the heading 'MORONES' and various small text fragments.

ante nobis cedunt a deo. Diuisio igit iusta est: vt nobis de ope nro fructus? deo autē glā cedat. Lucifer lupus pxdā diuidere voluit equali curā deo, ego inq̄t filis ero altissimo ponā sedē meā ad aquilonē, voluit h̄re per naturā qd̄ habuisset per grām | et vult es n̄t zu leiden von Got haben / sunder als ein eigen | hoc fecit supbia. Sed deus leo fremuit et grefellē in qua s̄m Thom. creatus fuit a capite lupi detraxit / et in infernā deturbauit. Non sic autē Christ̄ / dicebant. n. ego glām meā non q̄ro / est qui querat et iudicet. Irē si ego gloriā meā quero / glā mea nihil est. s̄m humanitatem / s̄m diuinitatē, autē non rapinā arbitratus est se equalem. Sed humiliāuit semetip̄m, quia vidit sibi ibanā / sicut vulgur de celo cadentē. Sic et Maria humiliāuit se ancillā / se a pellans cū esset dei mater facta. Et nos periculū superbi illius luciferi trahamus in cautelam nostrā sequētes exemplū mḡri humilitatis qui ait: discite a me / q̄a mitis sum et humilis corde. Irē exemplū dedi vobis.

Vereere

et sibi usurpare / siue a proprio priare grās alienas / quellē laf̄ vff̄ in dir fremd̄ gnodē | vbi videris p̄tutes in alijs quibus tu ca

res / illas et tu assumis. Hec regula rectō ordine p̄cedentē sequit̄ / et est ei directe opposita. P̄cedēs em̄ docet te cautū fieri ex alienis periculis. Hic autē docet te meliorē fieri ex aliorū bonis: vt sic oīa cooperent̄ tibi in bonū: fac itaq̄ alienas grās tibi pp̄rias per edificatiōem exēplī / et p̄fecto locuples eris in gratijs et virtutib̄. Sed ais / et quomodo hoc erit / et cur? Respondeo et

¶ Dico p̄io / q̄ hoc est dei volūtas. Nō em̄ oēs oīa p̄nt: neq̄ oīa dona aut grās habēt. Sed vnusquisq̄ pp̄riū donū h̄t a deo. Alius quidē sic / alius autē sic / vt dicit̄ pri. Lorin. viij. Et Ro. xij. d̄t glossa deus dedit vniciq̄s dona mensurata / qd̄ ideo fecit: vt

nec ecclia indigeat / et sit subseruendi materia: vt ita sit mutua dilectio. Et infra super p̄bo oīa autē mēbra non h̄nt eundē actus d̄t glossa. Ecce h̄iani corp̄is exēplo docet non posse nos singulos h̄re oīa / ac per hoc curā n̄rī inuicē nos agere debere: q̄ inuicē n̄ris indigem̄. hec ibi. quā glossaz vide: q̄ bona glossa et ter. p̄pter charitatē igit et humilitatem nutriendā / diuisa sunt dona. Diuisiōnes gratiaz sūt vnus autē spiritus / qd̄ etiā s̄m Gabrielē. ij. sententiaz / medū de gratijs grat̄ dātis / sed etiā grā gratū faciente intelligendū est. Sz ais / tū est cōis sn̄a doctorū dicentūz p̄tutes esse p̄neas / et qui habz vnā habz oēs p̄neas: in quā / vel in prudētia / vel in charitate / vel in quodā cōi principio / sicut Gabriel declarat in. iij. R̄ndeo et

¶ Dico. 2. post. be. Tho. i. ij. q. lxx. ar. i. per distinctionē / q̄ v̄r̄ moralis p̄t accipi vel p̄fecta / vel imp̄fecta. Imperfecta quidē moral̄ p̄tus: vt t̄pantia vel fortitudo nihil aliud est q̄ aliqua inclinatō in nobis ex̄is ad opus aliq̄d de ḡne bonorū faciendū siue talis inclinatio sit in nobis a natura / siue ab assuetudine. Et hoc mō accipiendū p̄tutes morales n̄ sunt p̄nece. videmus em̄ anteq̄ ex nālī p̄plexione / vel ex aliq̄ p̄suetudine p̄mp̄iū esse ad opa liberalitatis: q̄ tū non est p̄p̄tus ad opa castitatis / p̄fecta autē p̄tus moral̄ est. bitus inclinās ad bonū opus b̄n̄ agendū. accipiēdo p̄tutes morales / dicēdū p̄tutes morales p̄neas esse: vt fere ab oib̄ ponit. Dico ḡ vt idē d̄t. q. 66. ar. ij. q̄ q̄tū ad id qd̄ ē nāle in p̄turib̄ moralib̄. s. inclinatio ip̄sam ad actū p̄tus p̄t esse vn̄ hō maḡ p̄p̄t̄ ad actū vnus p̄tus q̄ ad actū alteri? vel ex nā / vel ex cōsuetudine / vel et ex dono gr̄e. dico p̄r̄ s̄m eundē ibidē / q̄ vn̄ sc̄t̄is laudat̄ / p̄cipue de vna p̄tute et ali? de alia p̄pter excellentiorem promptitudinē ad actū vnus p̄tus / q̄ ad actū alteri? diuersi em̄ sc̄t̄i de diuersis virtutib̄ laudant̄ / sicut Abraz de fide / Moyses de māsuētudine / Job de patia: vn̄ et de q̄lz p̄fessore can̄t̄ in ecclia. Nō est iuent̄ filis illi q̄ p̄seruaret legē excelsi eo q̄ q̄lz h̄nt p̄rogatiuā alicuius p̄tus. Scdm̄ hāc igit distinctionē intelligēda sūt p̄cedētia / q̄ si lat̄ deducēt volueris vide docto. ibidē et in Sūma virtutum. Sed hec m̄ssa facientes.

sunt q̄ bestiali motu passionū non atterunt
 qui igit̄ boꝝ boim̄ sc̄oꝝ. s. viroz̄ exēpla cō
 spicit: atq; eoz̄ cōparatione se pensans / in
 quū se esse dephendit: q̄. n. plenissime intelli
 gere appetit / q̄lis est / tales nimiz̄ d̄z̄ aspice
 re / q̄lis nō est: vt ex bonoz̄ forma metiatur /
 quāto ipse deserto bono deformis est. Quī
 itaq; p̄duci ad sūma desiderant / sp̄ nece eit
 vt melioꝝ p̄fectib; intēdant: q̄tenus tāto
 disticti? in se culpas iudicent / q̄to in illis
 aliis q̄ admirent / vident. Sec̄do p̄dest
 bec regula / etiā bonis / iustis: vt inde meli
 ores fiant. Nā / z̄ ipsos q̄z̄ opatores iusticie
 tanta p̄uehi dispensatiōe videmus. Alius
 nāq; donū sc̄ie accipit / z̄ tñ ad virtutē mire
 ostēdit non p̄tingit. Alius magne abiti
 nētie accingit / nec tñ in sūma sc̄ie contēpla
 tiōe dilatur. Alius per p̄phetie sp̄m̄ valet
 oia futura p̄noscere / sed tñ per curatiōis
 gratiā non valet p̄ntis molestie mala suble
 uare. Alius per creatiōis gratiā mala p̄ntis
 molestie subleuat / sed tñ qz̄ sp̄m̄ p̄phetie nō
 bz̄ qd̄ sequat / ignorat. Alius indigentibus
 multa iam opera largiri p̄t / sed tñ iniuste
 agentib; obuiare libere non p̄t. Alius in
 iuste agentib; audacter p̄ deo obuiat / sed tñ
 indigentib; que bz̄ tribuere oia recusat. Ali
 us iā / z̄ ab otioso sermone se restringēs / lin
 gue lasciuā superat / sed tñ ad huc insurgen
 tes ire stimulos p̄fecte nō calcit. Alius ins
 urgētē irā iam perfecte edomat / sed tñ ad
 buclingū in leticiā relaxat. Quid est hoc
 q̄ iste eo bono indiget / quo alius pollet / et
 ille cū multis polleat abūde alijs bonū ad
 esse considerat / qd̄ sibi deesse suspirat. Nisi
 q̄ mira nobiscū dispensatiōe agitur: vt per
 hoc qd̄ alter bz̄ / et iste non bz̄ vñ? altero me
 lior ostendat / quatenus tanto ardētius ad
 humilitatē quisq; p̄ficiat / quāto ex bonis
 q̄ non bz̄ inferiorē se hñtib; p̄sat. Sicq;
 fit: vt dū ille in isto / atq; hic in isto respicit
 q̄ admirat̄ distincta bona / z̄ ab altitudine
 elatiōis reprimat / z̄ ad studiū p̄fectus ac
 cedat. Magna nāq; sollicitudine ad curam
 nre melioꝝatiōis accingimur: qñ id virtutis
 in alijs cernimus / qd̄ non habemus: vnde
 Ezechiel p̄beta / cum volantia aialia descri
 p̄isset / adiūxit: z̄ audiui post me vocē p̄mo
 tionis magne bñdicta gl̄ia dñi de loco san

cto suo. Et vocem alas anialiu percipienti
 um alterā ad alterā. Quid nāq; alas ani
 maliū / nisi virtus debem? sentire sanctorū
 qui dum terrēa despiciūt ad celestia volan
 do subleuant: vnde recte etiā per Isaiāz̄ d̄z̄
 qui contidūt in dño mutabūt fortitudinē
 allumēt pēnas vt aq̄le / volāria itaq; aialia
 altis suis se vicissim ferūt: qz̄ sanctorū men
 tes in eo q̄ superna appetunt / consideratis
 tñ alterius virtutib; excitant. Ala em̄ sua
 me p̄cutit: qui exēplo sanctitatis p̄ope me
 ad melius accendit / z̄ ala mea / vicinū aial
 ferio: si aliquādo alteri opus bonū / quod
 imitet / ostendo. bec bea. Gregorius. xxiij.
 moraliū. s. xx. Ex his habes quomodo
 vtilis eit bec regula malis / z̄ bonis.

¶ Dico sexto / q̄ hac regula diligētē vsi
 sunt plūmi exēpla facti sanctorū / z̄ inde val
 de p̄fecti facti. Notatim tñ de. s. Anthonio
 hoc legif in vitas pa. folio. x. vbi d̄z̄ / q̄
 sic suā vitā instituens / ab vniuersis fratrib;
 bus puro diligebat affectu / z̄ oibus ad q̄s
 spiritali studio discendi p̄gebat obediens /
 p̄prias singuloz̄ gr̄as hauriebat / huius cō
 tinentiā / iocūditatē / illius sectabat / istius
 lenitatē / illius vigilias / alteri? legēdi emul
 labat industriā / istum ieiunantē / illum hu
 mi quiescentē mirabat / alterius patientiā /
 alterius mansuetudinē predicabat / oim̄ qz̄
 vicariā erga se retinēs charitatē / atq; vni
 uersis virtutū partib; irrigatus / ad sedem
 propriā regrediebat ibi secū vniuersa p̄ras
 ctās / oim̄ in se bona nitebat ex̄p̄mere. Neq;
 p̄o adueriūz̄ ceuos aliqñ mouebat: sed ea
 tñ flāma egregio viro crescebat in p̄ctōre /
 ne sc̄oꝝ cuiquā in p̄dictis operib; inuenis
 ret / z̄ hoc ita faciebat / vt cū oēs gloria ante
 iret: oib; tñ char? esset. Nā / z̄ vicini mōachi
 ad q̄s sepe veniebat Anthoniū vidētes dei
 colā n̄cupabāt indultisq; nature vocabis
 lis / quidā vt filium / alij vt fratrem diligebāt
 bec ibi. Ecce apem de floribus colligentē.
 Talē puto / z̄ fuisse. b. Cecilia de qua canit
 Cecilia famula tua: qñ apis argumētosa tñ
 bi deseruit: alij habent ouis argumentosa.
 [flūsig / neschig / gsuchig / fundig.] primū
 cognouit nostro p̄posito. secundū / z̄ virgo
 fuit que cū sponso habuit coronā floream
 vtiq; etiā ex virtutibus congestam.

et: vt ad sup̄ma reducant infima per me
 dia. Et ideo iuxta consiliū Job/ ad aliq̄
 sanctorū cōuertere: Job. v. sc̄m Berfonem
 lxxvii. v. / et bea. Thomā: dicit. xlv. quarti. q.
 it. quod et cōmunis cōsuetudo ecclesie ob/
 seruans/ in letanijs sanctorū orationē petit.
 Et hoc quidē cum magna fiducia homo fa/
 cere p̄t. Sperādo sanctorū se exaudiri ire
 Si sancti hic dū adhuc viuerēt mis̄i sunt
 peccatoribus/ et orauerūt pro eis/ nunc tan/
 to amplius quāto verius cognoscunt mise/
 rias nostras/ orant pro nobis patres: quia
 beata illa patria charitatē eorum non imi/
 nuit/ sed augmētauit: et nunc potius sibi in/
 dūit instar misericordie cū ante fontē mise/
 ricordie assistant. Verisimile est q̄ sancti
 qui in hoc mūdo tantū amauerūt peccato/
 res/ q̄ pro salute eorū se mortui exposuerūt
 multū sint parati iuuare eos modo in his
 que ad salutē eorum pertinet/ nisi per culpā
 eorum steterit/ vnde multā debemus fiduci/
 am habere in eis. Et specialiter in illis quo/
 rum pietatis plura argumenta habemus.
 Sic in illis primo qui in hac vita mortali
 legunt fuisse eminentis pietatis: vt de beato
 Nicolao legit/ q̄ erat valde cōpatiēns et su/
 per afflictos gestans pia viscera/ et beatus
 Martinus diuisit palliū pauperi. Et secūdo
 in illis qui morte imminente petierunt deum
 propitiū fieri his qui memoriā eorum age/
 rent: vt beata Katharina que Christo ait/ et
 fac misericordiā meam agētibz memoriā.
 Et tertio in his de quoz tumba manat ole/
 um ad indicium pietatis eorū: vt de tumba
 beati Nicolai/ et de tumba beate Katharine
 vt in Sum. Lugd. de Spe. Sed ais ad
 quos sc̄tōs habebō recursū: Rūdeo et
 ¶ Dico quarto/ q̄ potes te cōuertere. pri/
 mo ad sanctū vel sanctā maioris glorie qui
 deo proximior est in glorificatione/ sicut et
 maioris meriti fuit/ quem admodū de ania
 Christi/ de beata virgine matre dei/ de iu/
 sto et tam iusto Joseph sponso suo/ de bea/
 to Joanne baptista/ et sanctis Apostolis/ et
 de sublimibus Angeloz ordinibus marty/
 ribz/ et confessoribus/ virginibus/ et conti/
 nentibus satis constat. Secundo potes te
 cōuertere ad aliq̄ sanctorū/ qui familia/
 ri quadā deuotiōe tibi cognitus est: vt pa/

tronus ecclesie in qua baptisimū suscepisti aut
 in qua beneficium vel ordinem sortitus est
 vel cuius ingressus es sanctū templū. Est
 orādus/ p̄terea sancti cuius noie insignis.
 Est orādus ille cuius virtutes et vitā mis/
 rari soles et colere cognitā ex literis/ deniqz
 mira fiducia semp̄ ad eundem est angelus
 p̄prie custodie deputatus.

¶ Tertio: Potes te conuertere ad aliq̄
 sanctū priuilegiatū: hoc est cōuertere ad ali/
 quē sanctorū p̄ necessitatibz aliq̄bo subleuā/
 dis vel p̄ impetranda speciali quadā gr̄a/
 q̄ sanctus vel sancta/ priuilegiatū donū res/
 cepisse memorat a deo vt pro talibus ope/
 ferat diuisiones em̄ gr̄arum sunt sicut tra/
 dit Apostolus/ qd̄ vix est ne dum viatori/
 bus sed etiā beatis: sub quo respectu canit
 ecclesia de quolibet sanctorū/ non est inuen/
 tus similis illi.

¶ Quarto: Potes te cōuertere ad tibi ali/
 quē notum hoīem vel homines siue mors/
 tuos siue viuentes quoz cōuersationē pro/
 batam esse vel fuisse cognoueris. Nihil em̄
 impedit q̄ minus oratio nostra cōuertat ad
 huiusmodi p̄sonas peculiari et secreta qua/
 dam deuotione/ quibus ipsas non canoniza/
 uerit ecclesia. In quibus qd̄ aliud venera/
 mur/ q̄ relucēt in eis multiformē dei bo/
 nitatem/ que vbicunqz et qualitercunqz vi/
 sa fuerit apparere potest absqz periculo coli/
 et suscipi deuoto mentis amplexu possum?
 q̄ nos cōuertat ad pueros innocentes n̄ri
 generis quos ideo constat saluatos qm̄ in
 gratia baptisinali mortui sunt. Similiter
 ad parentes nostros et affines alios in qui/
 bus gloria q̄reos habere pie credimus/ na/
 turalē et ingentem amorem non tollit sed
 perficit et auget. Sed ais/ si cōuersus fuero
 specialiter ad dñm sanctorū plus q̄ ad ali/
 os. Nonne inuidebūt sibi inuicē. Rūdeo et

¶ Dico quinto: q̄ quilibet anima christia/
 na deputare debz magno dei dono si se sen/
 serit affectā ad aliq̄ sanctorū nominatim
 ad propriū angelum reuerenter pie et biz/
 militer depreet hoc beneficio tuo. Dñs
 angelorum magnificet tecum super ista ta/
 lis anima dominum pfallat in aspectu an/
 gelorum dñi/ ministret in censum deuote
 orationis qd̄ offerant deo saluari n̄ro.

T

Sermones Alphabetici

Preterea non timeat inuidiā facere anima christiana ceteris si forte fuerit ad vñū quā ad alterū deuotior: si fiducialior ad quempiam si frequentior sit recursus. Sunt repleti charitate non inuenit locum inuidia non querit que sua sunt omnia deputat cōmunia: recursus est ad Stephanū. Recursus est ad Petrum Joannem Michaelem Gabrielem / Rhabaelem / Urielem / Mariam Martbam cum ceteris / tuam enim in comune recipiunt orationem vñi fulam dñi modo par vtrinq; deuotio tuū optant: meritum non honorē a te suum / qd em̄ ip̄is est in celo: q̄ gl̄a: q̄ laus: que magnificētia est ab omnib; qd volūt super terram. **Hec Berson. 88. v.** Idem habet in transhu. s. Hieronymi / in epla beati Augustini ad Cirillam circa finem / vbi dicit beatus Augustinus q̄ sibi apparuerūt beatus Hieronymus statim post obitum suū et Joannes Baptista cum eo: qui Joannes inter cetera q̄ locutus fuit cum beato Augustino dixit ad eum / hoc noueris / qz honor et reuerentia q̄ singulis sanctorum exhibet ceteris omnib; exhibet. **Hec putes q̄ in celo sit aliqua inuidia vt in mōdo sicut em̄ in mundo qlibet hoīm ceteris preesse potius vellet q̄ subesse / ita in celo propter charitatem ineffabilem q̄ se inuicē diligunt beate aie / quilibet sanctorū ita alterius gl̄a gaudet sic sua: quin etiā vellet quisq; maior / vt quisq; minor sibi esset eq̄lis et pene maior / qz gloria esset sua. Ita minor maioris gloria gaudet sicut iam haberet / nec vellet eam habere vt ille non haberet / imo potius de sua si fas esset inpiret / vñō gloria singulorū est gloria cunctorū / et gloria cunctorū est gloria singulorum. Dicit beatus Augustinus q̄ his dictis cōs illa societas discessit et experget factus a somno tanros in me subitō sensu charitatis ardores q̄tos in me nunq; senserā. Nam deinceps hactenus / nunquā aliq̄lis in me vel inuidie vel superbie siue arrogante fuit appetitus vel cogitatio / testis em̄ est deus q̄ oia anteq; fiant nouit q̄ inde tantis in me exstitit charitatis feruor / q̄ plus alieno bono gaudeo q̄ meo / plus affecto omnib; subesse q̄ supra esse. **Hec ille.** Da nobis dñe p̄ intercessionē sanctorū tuorū Hieronymi et**

Joannis talem cordis affectū et charitatis feruorē et bñ erit nobis. Sed ais et que ad modū orare debeo et iuocare deū et sanctos. **¶ Dico sexto: q̄ multi sunt modi orandi quos recenset Berson ex quib; vñū eligit que dicit tenuisse Guilhelmū parisiē. que et videt beatus Bernbar. tenuisse q̄ modū medicationis que tangit beatus Bernbar. in sermone quinto de omnibus sanctis / et Berson in de mōre contemplatiōis et in libello de medicitate spūali. Cui placet ille modus habebit latissimā meditandi et orandi materiā p̄ singulos dies ebdomade. Dñs ca die vertat se ad totam trinitatē et inuocet oēs sanctos vt p̄ se intercedat / et secū orent primā petitionē: Sanctificet nomē tuum / pro primū viciū supbie et inanis gl̄e / pro prima virtute fidei / p̄ primo dono spūsancti timoris / p̄ prima beatitudine humilitatis est paupertas spūs / p̄ sacramento baptismatis ne paruuli sine eo discedāt / p̄ se et aliis ip̄m p̄secutis gr̄as agat: pro prima dote visionis / pro pena visionis demonū: per Iesum christum q̄ in orto orauit / sudauit et c. q̄ in orto facta sunt. **Secūda feria ad angelos / adueniat regnū tuum / pro inuidiā / Spes / Veritas / Pietas / Confirmatio / Comprehensio / vermis in domo Anne. Tertia feria ad patriarchas et prophetas / fiat voluntas / Ira / charitas / scientia / luctus / eucharistia / fruitio fetus / in domo Laiphe. Quarta feria ad Ap̄los. Panem nostrū / aecidia / prudentia / eluries / fortitudo / penitentia / subtilitas / frigus / in domo Pilati. Quinta feria ad martires / Dimitte nobis / auaricia / iustitia / misericordia / silium / vinctio extrema / claritas / ignis turbidus in domo Herodis. Sexta feria: p̄fessores Et ne nos / gula / fortitudo / intellectus / misericordia / ordo / impassibilitas / tenebre / in domo Pilati vsq; ad mortem. Sabbato ad virgines / Libera nos / luxuria / téperantia / sapientia / pacificentia / m̄rimoniū / agilitas / fetor in limbo cū aia christi in sepulchro cum corpore et iudeis sigillantib; / hierosolimis cūz feminis pantib; aromata vt venietes yngāt Iesum. Ecce latissimā materiā orandi singulis ferijs. Semp autē cū incipere volueris / dic corde symbolū fidei****

deinde inuoca Angelū tuū/ deinde patros nos tuos/ sanctū noīs tui. Sanctū cuius factus est. Et deinde ad sanctos illi diei deputatos mō quo p̄dicū est. Sed ais r̄ q̄ t̄pe/ q̄ loco/ r̄ quo situ hoc faciā? R̄ndeō r̄.

¶ Dico septimo: De loco orandi q̄ loc⁹ secretus querendus est r̄ hoc maxime itis p̄ficiū est q̄ nō dum vsū habent nec seiscunt se ipos retrahere intra semetipsos cum ab extra societati sunt iuncti qd̄ perfectio nis est r̄ fortissimū/ nec acquirūt tale nisi p̄ longā bonamq̄ p̄suetudinē. Locus autem ille ad secretum q̄rendum non pōt omnib⁹ equaliter assignari aptus aliquib⁹ em̄ delectabilior est locus secretus nemoris aut de feris/ alijs aut sufficiūt secreta campoz/ alijs ecclesiaz aut certe suarū domoz/ propter igitur diuersitatē generalis regulā ad sciendum quis locus ad secretū querendum aprior sit dari non potest. s̄ querat hunc quilibet secundum gratiam a deo sibi traditam r̄ etiam p̄m statum ei cōuenientē in quo tūc erit videt̄ tamen q̄ asuscendū sit in p̄pria domo aut in sua camera si talis sola haberi poterit aut alicubi intra eam. Et ad hoc cōsequendum multum faciet p̄suetudo ei aut p̄placencia r̄ delectatio ibidem recepta: p̄m Berfonē. 74. Porro de tempore dico secūdum eundem q̄ nocturnū t̄ps ad hoc conuenientius est/ q̄ quietius r̄ magis pacificū absq̄ tentationibus vane glorie mundi. Idem dicit Joannes Ebr̄ioit. Tandem de situ corporis dico scdm̄ eundem Berfo. q̄ quilibet statuat corpus suum in tali situ r̄ dispositione q̄ sibi iungere nouerit delectabilem r̄ expedientē/ siue hoc sit geniculādo/ siue stando/ siue sedendo/ inclinando/ appodiādo siue etiā iacendo. Et est hoc intelligendum cum quis solus extiterit/ poterit em̄ tunc sine singularitate id agere/ in ecclesia em̄ debet se alijs p̄formare: Buihel. parisiē. tenuit se rectum supra brachiū sinistrum inclinando Berfon sedebat inclinat⁹ supra dorsum quasi iaceret/ vultum versus tenens ad celum aut terram. Aliq̄bus placet ire r̄ redire/ sed quietum se tenere plus prodest. Augustinus ad simpliciānum lib. ij. Dauid sedens ante dñm orauit Helias quoq̄ sedens orauit quando plu

uiā orādo impetrant. Sic r̄ sancta Scōlastica soror/ sancti Benedicti pluuiam sedens orando impetrant: quibus exemplis ammonemur/ nō esse scriptum quomō corpus constituat̄ ad orandum dum animus presens domino pagit intentionē suam. Et subdit nam r̄ stantes oramus sicut publicanus/ r̄ flexis genib⁹ sicut in actib⁹ Apostolorū legimus. Et sedētes sicut Dauid r̄ Helias: nisi autem r̄ iacentes orarem/ nō esset scriptum in Psalmo: Lauabo per singulas noctes lectum meū. r̄. Dec ille. Et hoc dicto Augustini in fine autoritatis posito/ soluitur querentium questio an orandum sit in lecto. Sed p̄tra legit̄ in speculo exemploz dist. vij. exemp. lxx. q̄ cum duo fratres qdam nocte sedendo in lectis suis sic quasi cubando dicerent pariter matutinas/ affuit diabolus cum fetore intolerabili dicens ad talem orationem/ tale debet incensum/ quere responsionem. Posset forsitan dici q̄ aliud est de horis canonicis ad q̄s dicendas obligamur cum deuotione vt dicitur in decretalibus qd̄ exponit̄ de exteriori deuotione: quia p̄ceptum ecclesie nō cadit super actus interiores/ tenetur enim vt aiunt orans non se occupare inter orandum cum exterioribus. Et hoc verum est de his que distrabent̄ animum orantis a debita attentione. Sed talis modi non videtur esse accubatio in lecto r̄ ergo aut nō crede diaboloz/ aut queratur alia solutio. Sed adhuc in oppositum est Bonauentura in speculo discipline cap. xvi. vbi dicit. Alius p̄lentaram redio februm/ completoriā in lecto exoluere asuerit/ fertur p̄ angelum reprehensus audisse. Completoriā sub cocco nec fructus nec utilitas. Responsionē quere.

T ij

Sanctus...
deinde inuoca...
patros nos tuos...
sanctū noīs tui...
factus est...
ad sanctos illi diei...
deputatos mō quo p̄dicū est...
Sed ais r̄ q̄ t̄pe/ q̄ loco/ r̄ quo situ hoc faciā? R̄ndeō r̄.
¶ Dico septimo: De loco orandi q̄ loc⁹ secretus querendus est r̄ hoc maxime itis p̄ficiū est q̄ nō dum vsū habent nec seiscunt se ipos retrahere intra semetipsos cum ab extra societati sunt iuncti qd̄ perfectio nis est r̄ fortissimū/ nec acquirūt tale nisi p̄ longā bonamq̄ p̄suetudinē. Locus autem ille ad secretum q̄rendum non pōt omnib⁹ equaliter assignari aptus aliquib⁹ em̄ delectabilior est locus secretus nemoris aut de feris/ alijs aut sufficiūt secreta campoz/ alijs ecclesiaz aut certe suarū domoz/ propter igitur diuersitatē generalis regulā ad sciendum quis locus ad secretū querendum aprior sit dari non potest. s̄ querat hunc quilibet secundum gratiam a deo sibi traditam r̄ etiam p̄m statum ei cōuenientē in quo tūc erit videt̄ tamen q̄ asuscendū sit in p̄pria domo aut in sua camera si talis sola haberi poterit aut alicubi intra eam. Et ad hoc cōsequendum multum faciet p̄suetudo ei aut p̄placencia r̄ delectatio ibidem recepta: p̄m Berfonē. 74. Porro de tempore dico secūdum eundem q̄ nocturnū t̄ps ad hoc conuenientius est/ q̄ quietius r̄ magis pacificū absq̄ tentationibus vane glorie mundi. Idem dicit Joannes Ebr̄ioit. Tandem de situ corporis dico scdm̄ eundem Berfo. q̄ quilibet statuat corpus suum in tali situ r̄ dispositione q̄ sibi iungere nouerit delectabilem r̄ expedientē/ siue hoc sit geniculādo/ siue stando/ siue sedendo/ inclinando/ appodiādo siue etiā iacendo. Et est hoc intelligendum cum quis solus extiterit/ poterit em̄ tunc sine singularitate id agere/ in ecclesia em̄ debet se alijs p̄formare: Buihel. parisiē. tenuit se rectum supra brachiū sinistrum inclinando Berfon sedebat inclinat⁹ supra dorsum quasi iaceret/ vultum versus tenens ad celum aut terram. Aliq̄bus placet ire r̄ redire/ sed quietum se tenere plus prodest. Augustinus ad simpliciānum lib. ij. Dauid sedens ante dñm orauit Helias quoq̄ sedens orauit quando plu

Sermones Alphabeticci

Sacramen-
tis et alijs ecclesie
medicinis vti | sac-
rament vñ andre
cristenliche wer-
lich vñ iudig mach
en vñ entpfaben |
Studeat hō vti

spiritualibz medici-
nis anime p̄tra peccata / quales sunt aqua
benedicta / indulgentie / sacramenta . Non
enim possumus regulariter viuere sine pec-
catis venialibz / que disponunt ad mortali-
tatem: necesse itaqz est hōi / vt se medeatur / ex
christiana apotheca frequentius . Vtilior
medicina ē peccata esse non potest . q̄ ea q̄
a deo ipso facta est . Neqz frustra eam fecit
ideo tentator dei est / qui peccata non ablu-
it per ea que deus ad hoc ordinauit . Utile
est vti sacramentis precipue confessionis
Confessio utilis est ex parte confitentis / cō-
fessoris / et confessionis in se .

¶ Primo: Ex parte confessionis in se.
Nam ponamus duos homines equaliter
esse dispositos ad susceptionem gratie / sic
q̄ vnus non magis q̄ alter / nō tamen suffi-
cienter / et vnus eoz confiteatur / alter aut non
cōfiteatur . Stat q̄ si ambo moriantur / confes-
sus saluetur . Non confessus autē damnetur
solum ratione confessionis: qz quantū est
ex parte sui / tunc esset eiusdem meriti cum
alio non confesso / sed qz sacramenta ratioe
operis operati p̄ferunt gratiam: ideo huic
confertur sufficiens gratia / ad consequen-
dum vitam eternam q̄ ratione operis ope-
rantis: non sic esset / quia vterqz supponitur
equaliter fuisse dispositus . Dat Bonauen-
tura exemplum de candelis . Si sint tres
candle accense / et duo extinguantur: ille due
eque apte sunt et dispositae ad accensionem
et tamen si vna applicatur candle accense
accendit altera autem non accendit . Solū
quia non applicat / cū tamen eque sit dispo-
sita / quantū in se est / ad accensionem . Sic
in p̄posito / applica . Due extincte candle /
duo peccatores / qz lumine gratie p̄uari /
confessor tertia candle lucens et ardens . et

Fundamentū huius est / q̄ fit de attrito et
trius / virtute sacramenti suscepti . Neqz de-
bet peccator timere recipere hoc sacramen-
tum . Non enim requirit q̄ sit prius contri-
tus / sed sufficit q̄ sit attritus: et p̄positū non
peccandi habeat / ait Beron: Quis est opi-
nio p̄ peccatoribus dicens / sufficit ad abso-
lutionis sacramentalis fructuosam susce-
ptionē / q̄ confessus non habeat actuale pec-
candi p̄positum . Hoc em̄ dicit esse nō pos-
sere obicem: sed alia sententia / q̄ requirit
actualem p̄positum / p̄positum nō peccandi
in futurū: p̄babilior est atqz securior . Nec
ille . Q̄ si quis habuerit p̄positum pec-
candi in futurū / nihilominus vtile est ei cō-
fiteri in futurū / et abstinentias certas reci-
pere / quibus absolui non possit / neqz ab ite-
rata confessione liberet .

¶ Secūdo: Ex parte confessoris qui tenet
locū dei . Primo ratione confessoris . Nam
quibus extra confessionem possint dari consi-
lia / in confessione tū data meliora / virtuosiora
et efficaciora sunt | Kreftriger nochtrü-
ger | Et hoc primo ideo / qz deus plus
donat homini confitenti q̄ extra confes-
sionem / ratione humilitatis . Secūdo quia pre-
sbyter ideo ibi sedet / vt capiat aīas et deo
tradat ideo p̄fidendum de speciali auxilio .
Secūdo: Rōne illuminationis diuine . Ter-
tio: Ratione interrogationis / qz presbyter
ibi potest interrogare ea q̄ alias nunq̄ cogi-
tasset / ad confitendum et penitendum .
Quarto: Ratione orationis confessoris / qz
sacerdos priusq̄ absoluat / p̄mittere debet
orationē . Misereatur et . nisi impediat neces-
sitate: et oratio illa efficax est rōne sacramēti
cia enim hic dicta et facta sanguine christi
p̄fundū et rigant . Quinto: Rōne p̄passio-
nis / qz p̄fessor existens in caritate sicut de-
bet / cum audit facinora: habet maximam
disp̄scentiam in eis / et tibi comparatur / ras-
tione cuius tibi peccata remittuntur . Sic
beatus Ambrosius quando audiebat p̄fes-
siones aliquoz impudice / et sine fusione la-
chrimarū confitentium / amarissime fleuit
qz et ipsum p̄fitemem ad fletum inducebat .
Item contingit aliquando qz q̄s nō est satis
dispositus p̄ gra / et si p̄fiteatur gram recipit .
Itē expedit ait Ber . nō nisi q̄ circumstantias

articulatus inq̄rere ad verecundam humilitationem cōfitentis. Ita sc̄z / q̄ artetur confitens ad reitrandū: vt sic magis verecundetur. Inde ei aliquid pene remittitur. Sed hoc est verum: si habet talē confitentem: cui hec competunt rē. Q̄ tam difficulter confitemur causa est r obitaculū diaboli: cui per penitentiam r confessionem maxime obuiam. Similiter natura. Naturale siquidem est omnibus: vt sua facta laudent: r non detestentur: cuius contrariū fit in confessione.

¶ Tertio. Utilis est confessio ratiōe confitentis: r ideo libenter debemus confiteri. Nam ibi multa bona r meritoria ostenduntur in cōfite. Primo fides. Nam p hoc fidem Christi profiteor: quia remissionē peccatorū: r ex illo habet meritū: nisi quis crederet sibi remittēda peccata: nō confiteret. Sc̄o spes: nisi em̄ haberet spem de remissionē nō confiteretur rē. Itaq̄ in torculari hoc vbi peccata exprimunt. fides tenet lus men r spes fortificat. Sicut ille due virtutes extorquet: r ostendit confessionē. Tertio Charitas: quia se optat esse probum: r dei esse amicum. Ostenditur hec charitas ad deum ratione istius: quia qui diligit alterum conquerit ea: r indulgentiā super eis querit: que displicent ei quē amat: r pro posse de medio tollit: debet conteri: quia offensiuum dei. Quarto. Iustitia: iustitia dat omnibus quod suū est superiori / inferiori: r equali. Sic r ille qui confitet: qui detestatur detestanda vituperat: que sunt vituperanda. Quinto fortitudine. Q̄ fortis res est confessio. Nam fortissimus est: qui se vincit. Plures sunt: qui ciuitates: r populos vincunt: non autē seipsos. Item si quis peccatū fit voluntarie: ita r per spontaneam confessionē: r non coactam debet deleri. Necessaria fortitudo: quia difficulter confitemur. Sexto prudentia: quia preuenit iudicium extremū: qui se hic iudicat alibi non iudicabitur. Si nosmetipsos diu dicaremur: a domino non iudicaremur. Item prudentia: quia vendit pessima: scilicet peccata: r acquirit optima. scilicet gratiam r virtutes. Item prudentia: quia ostendit hec turpia coram vno: vt alibi occultentur

coram toto mundo: quāuis enim alibi aperta erunt omnia peccata: tam confessa: quam non p̄fessa: tamen valde differenter. Confessa in ostensionem magne misericordie dei qui remisit ei tanta peccata. rē. Illa ostēlio erit gloriāsa deo: imo etiam ipi cōfidenti erit iucundum / de hoc cogitare: sc̄z quia euasit tanta peccata. Non confessa autem ostendent i ignominia r penā eorū qui non fuerunt confessi. Septimo: Temperantia quia in confessione est recta mensura.

Nam ibi non sumitur seuera iusticia: vt desperare posses. Nececedens benignitas: ne p̄sumas: sed temperanter committunt. Itaq̄ deus r peccator in confessorum sicut in arbitriū consentiunt. Ecce q̄ magnum est confessio. Si deus in vna virtute habet complacentiam magnā: q̄stā habebit in confessione: vbi omnes virtutes theologice r cardinales ostendunt. Item ibi magna humilitas exercetur cū obedientia dei: ecclesie / sacerdotis. Confessio est lauatoziū [die wesch oder buch] vbi colliguntur panni fedi peccatorū: r pfundunt lacrimis calidis in igne diuini amoris: r per cinerem cogitationis mortis: r q̄ cinis es. rē. Penitētia lotrix est. rē. Psal. Confessionem r decorem induisti. Bernardus Post p̄fessionem decorez. Sicut Psal. lotionem pannoz candorez. Sed caue a fictione ne fite confitearis: maxima em̄ inde sequunt mala in monasterijs quia difficillime conuertunt: verecundantes talem confiteri fictionem. Item semper peccant mortaliter de nouo recipientes absolutionē. Item indurantur in peccatis. Item nunq̄ quieti: semp rōsionem / semp morsum conscientie patientes. rē. Vide Berfonē de paruulis ad christum trabendis.

I ij

mitate victus desistebat / dormitās. Inter
ea superuenit pater / z inueniens dormien-
tem increpauit dicens. Quomodo non in-
cepisti ad huc terram fodere? Cui ille / con-
siderabam / inquit non hoc fieri posse / nisi
longo tempore / et mihi videbatur nunquā
venire ad finem. Sed admonuit pater di-
cens. Non sic agendum fili mi non sic / sed
paulatim opus exercendum. Si illo tem-
pore / quo dormiisti / tantum laborasses
terre / quantum occupauit corpus tuum ia-
cens / iam fecisses partem / z inde de die in
diem profectus compleuisses / ad tempus
presens. Aspiciendo / non ad futurum. Et
sic paulatim omne opus magnum comple-
tur. Ita z tu quāuis longe sis factus a ita-
tu pristino virtutis / tamē paulatim de bo-
no in melius profectendo non solum ad
profectū illum / sed etiam ad maiorem cons-
cendens / dummodo continues. Sicq; con-
fortatus se bene habuit in posterum. Hec
et Antonius parte secunda / titulo nono /
capitulo .xvi. §. primo in fine.

¶ Dico tertio / q; hec regula valet contra
impatenciam mala tolerandi premunt te.
Primo mala corporis proprii infirmitas /
morbus quem diu tolerasti molestat te. Lo-
gita / quia hoc solo die victurus z tolera-
bis. Sic de alio infirmo sit vxor in coniu-
gio / pater vel mater senes / vel socius in col-
legio fratrum. Logita / quia non diu susti-
nendum. Sed tota vita tua solum / que est
vnius diei.

Premunt te secundo mala diuitiarum /
paupertas in victu z vestitu pro te z fami-
lia in domo / z cete. Logita / quia dies non
est tota vita tua / neq; amplius tolerare co-
geris iuxta regulam.

Premunt te tertio mala fame. habitas cum
contumelioso / detractore / derisore / z c.
Prenertis. Logita / quia nisi die vno solo
oportet te pati z c. Itaq; non cogita de fu-
turo malis / neq; de preteritis / sufficiant tibi
presentia mala. Audi Senecam episto-
la quinta. Non ad presentia inquit / apta

mur / sed cogitationes in longinqua premi-
timus. Itaq; prouidentia maximū bonū
conditionis humane / in malum versa est se-
re pericula / que vident / fugiunt: cum effu-
gere secure sunt. Flos z venturo torquemur
z preterito. Multa bona nostra nobis nos-
cent: timoris enim tormentum memoria re-
ducit / prouidentia anticipat: timore presens
tribus tantū miser est. Hec ille. Ecce q; con-
formiter bona ad verba Christi dicentis
sufficit diei malicia sua.

¶ Dico quarto / q; hec regula etiam vti-
lis est contra omnia vitia. Testis est nobis
Antonius / Basilius / z Cassianus.

Primo Cassianus ait / z habetur coll. xvi.
capitulo sexto. Generale vitiorum perem-
ptorium est / q; homo se de hoc mūdo quos-
tidie credat migraturum.

Secūdo Basilius ait / Semper ante oca-
los tuos versetur vltimus dies. Cum dilu-
culo surrexeris / ne ad vesperam confidas
peruenire / z cum quiescens in lectulo mem-
bra posueris / de lucis ne confidas aduen-
tu / z facillime poteris refrenare ab omnibus
vitijs.

Tertio sanctus Antonius in vitas pat.
folio .xxv. k. Ad inertiam inquit cal-
canda / Apostoli precepta replicemus: qui-
bus se mori quotidie testabat. Similiter z
nos humane cōditionis vitā anticipem re-
tractantes / non peccabimus. Cum enī z exci-
tati mane a somno / ad vesperā nos perue-
nire dubitemus / z quieti corpora conceden-
tes / de lucis non confidamus aduentu-
et vbiq; nature / ac vite incerte memo-
res dei nos intelligamus prouidentia gub-
bernari / hoc modo non delinquemus / aut
aliqua fragili cupiditate raptabimur. Sz
vt irascemur quidē aduersus aliquos. Nec
terrenos congregare thesauros ambiemus
quin potius metu quotidiani recessus / z se-
iungendi corporis iugi expectatiōe / omnia
caduca calcabimus. Lessabit mulierum as-
mor / libidinis extinguetur incēdium: inuis
L iij

De Vita christiana.

CXV

ad infernū per luxuriam / sed quando fati-
gatur in vno actu accipit alium equū: scilicet
in ludum auariciā. Et quia nō potest sem-
per intēdere accipit gulam: et sic de alijs vi-
cijs: quibus vicissim occupatur etc. Conti-
nue properat ad infernū. Item Laballarij
Romam festinantes habent cornua: qui-
bus adhuc longe ab hospitiis distantibus
significant eis parari debere alium equum
cui insideant. Sic tales cum equitant in
equo gule / inter epulandū sonāt clamore ad
famulam / et cocum mandantes: vt alius es-
quus paratur in quo equitent / scilicet bal-
neum / meretricij / ludus / vel alia cena et cra-
pula. Sicq; vadunt de vitio in vitium ad
infernum properantes. Sicut boni de vir-
tute in virtutem. Item secundū quamlibet
etatem aptantur proprii equi: quibus pro-
peratur / dum iuuenis quis est equitat in
equo luxurie leuitatum et vanitatum coreas-
rum etc. In virili in equo auaricie et super-
bie. In senili in auaricie / gule / acedie. Sic
q; non quiescit in properando ad infernū.
Sic in monasterijs in equo odij inuidie
detractionis / iudicij temerarij / in obedi-
tie gule etc. Itaq; nō iam [rutsch / sed renn
in die bell] dici potest / nedum de sacerdoti-
bus [pfaß rutsch in die bell] sed etiam de
laicis [aff renn in die bell.]

¶ Dico septimo / q; hec regula et aurea
doctrina congrue ponit sub litera T. que
habet formam tau / crucis / scilicet in Exo-
do legitur / q; domus in cuius superlimina-
ri erat sanguis per quem significatur fides
crucis Christi / cuius figuram habet signū
T. Angelus exterminator non ingrediebatur
vt occideret primogenita / et vbi hec do-
ctrina seruat diabolus nocere non potest.
Signati thau in frōtibus numerati sunt.
duodecim milia / in Apocalipsi capitulo se-
primo et eis non nocitum est. Et qui hac li-
tera etc. In Ezechiele capitulo .ix. Omnem
super quem videritis thau / ne occidat. Et
qui hanc nostram litteram didicerint non
occidet in anima. Qui regulam hanc ser-
nauerit / et litteram didicerit facile omnes hu-
lus alphabeti literas discet.

Quādo tu te signaueris signo crucis quod

simile est nostre litere veniat tibi in mentem
regula hec: vt scias hunc diem esse totum
tempus huius vite.

Tunc scies quoq; et cogitabis: quia tota vis-
ta tua debet esse martyrium / et crux que-
dam / sicut dixit quidam sancto: r. Quem
tamen scias non diu te oportere ferre: quia
hec dies tota vita tua est.

Regulam ergo hanc vobis cōmendo / tan-
quā vnam ex principalioribus: quāuis em̄
omnes auree et vtilis sint / tamen inter ceteras
magnifico. S. A. et T.

¶
Visitare

crebro conscientia
et eas examinare
et purgar. Sed
ais / et quemad-
modū visitabo
eā: Respondeo et

¶ Dico pmo
q; eā visitare de-
bes: sicut bon-

patrifamilias sero ponit rationē cum sua
familia / de per eam tota die peractis / et
os si peruerse imprudenter aut infideliter
egerint / punit. Sic et tu fac. Sed ais fami-
liam non habeo: Respondeo / q; tibi fami-
lia est mltā nimis. Familia tua sunt quinq;
q; sensus exteriores / et quinq; interiores: fa-
milia tua sunt omnia membra tua / familia
tua sunt omnes cogitationes tue. Familia
tua sunt omnes affectiones tue / ser in con-
cupiscibili / quinq; in irascibili. De fami-
lia cogitationū. Audi beatum Gregorium.

lenda intueor nec doleo / quod est mortis si-
gnū z damnatiōis iudiciū. **Hec ex Vaf-
seo Uegio de perseverācia lib. vi. cap. iiii.**

¶ Dico quarto / q̄ hec regula etiā utilis
est contra casum a bonis. Sic asserit san-
ctus Basilius. **Qui inquit oblitus fuerit
delicta sua ad memoriā renouare / non se in-
stigar ad penitentiam / paulatimq; a bonis
cadit.** Seneca in tertio lib. de ira ait / deli-
net ira / z erit moderatior / qui quotidie ad
rationē reddendam vocandus est / vere ita
est quod et experimento discimus procura-
tor Iconomus sciens se domino suo omni
die ad vel perā rationem redditū ire multo
cautior est / q̄ si sciret se nunquā ad hoc cō-
pulsū iri. Sed z quidā sanctorum patrū
dicit / qui semper se arguit / potest in omni
loco consistere. Seruemus igit̄ illud quod
ad propositum suadet beatus Bernardus
sicut allegat Vasseus Uegius lib. iij. capi-
tulo. iij. **Integritatis inquit tue curiosus
explorator / vitam tuā quotidiana discussio-
ne examina. Attende diligenter q̄ntū profici-
as / v̄l q̄ntū deficias / qualis sis moribus / et
qualis in affectibus / q̄ similis sis deo / vel
quā dissimilis / q̄ prope / vel q̄ longe non
locoꝝ interuallis / sed morū affectibus.
Stude tu cognoscere te / quia multo meli-
or z laudabilior es / si te cognoscis / q̄ si te
neglecto / cognosceres cursus syderū / vires
barbarum / complexionēs hominū. Redde
ergo homo te tibi z si non semper / vel se-
pe / vel saltem interdū / Rege tuos affectus
dirige actus / corrige excessus / in te nihil
maneat indisciplinatū. pone omnes trans-
gressiones ante oculos tuos / statue te ante
te / tanquā alium / z sic temetipsum plange /
plora iniquitates / z peccata quibus deum
offendisti / indica ei miseras tuas / ostende
maliciam aduersariorum tuorum.**

¶ Dico quinto / q̄ utilis est hec regula /
quia facit effugere diuinū iudiciū. testis
est Paulus primo Corin. xi. **Si nosmet-
ip̄os dijudicemus / non dijudicemur.**
Dios: id est puniremur a deo. Nam quicū
q̄ se iudicauerit / non damnabitur / si hanc
Apostoli autoritatē latius tractare volue-
ris. Vide glossam. **Boram / z Thomam
super eandem / quia eam late exponunt. pri-**

mo Corin. xi.) Itaq; hoc iudiciū supra
modum diligit in nobis deus. Poterit er-
go dicere in nouissimis / qui talem iudiciū
in hoc seculo frequenter exercuit illud psal-
mi. **Feci iudiciū z iustitiam non tradas
me calūntantibus me.** Id igitur iudiciū
si quotidie diligenter facies / terribili futu-
ri iudicis tribunali assistes: vt dicit Criso-
stomus vbi supra. **Audiant hoc ambitiosē
quiq; qui desyderant esse in potestate / z ali-
ozum rectores. In monasterijs Abbates /
Priores / et Priorisse. In ecclesijs Episco-
pi / Prepositi / z Pastores. In ciuitatibus
Rectores / et Iudices. Esto o frater Iudex
super his que in te sunt. Iudica z castiga /
familiā illam / que in te est / z certe magnam
rem fecisti. Maiorē plane q̄ si te neglecto
alioꝝ iudiciū exerceres zc.**

¶ Dico sexto / q̄ hanc regulam nedū san-
cti patres tradiderunt / z exercuerunt: imo
etiā multi gentiliū de christianis patuit ex
dictis Crisostomi / z Augustini / z b. Bern-
hardi / z alioꝝ sanctorū allegatorum: qui
procul dubio id quod docuerunt / etiam fe-
cerunt. Legimus deniq; de beato Job in
veteri testamēto: vt dicit beatus Iohannes
Crisostomus / vbi supra. **Q̄ liberos suos
mundauit: nā qui pro incertis hostias as-
sidue offerebat / multo magis certozum il-
lum / atq; manifestozū rationes petisse cre-
dēdum est. Sed ad gentiles venio / de qui-
bus magis mirandū / q̄ z ip̄i nostre regu-
le astipulantur: dum eam docent / z seruaue-
rint. Piragoras admonere solebat discipu-
los suos: vt quotidie ista cum domū ingre-
derentur / dicerent / vbi nam exiui? quid fe-
ci? quid ex eis que facere debui / obmisi.
Cleoboli quoq; sapientis preceptū fuisse le-
gimus: vt antequam domo exeamus: quid
acturi simus apud nos ptractemus. Rur-
sum quoq; cum redierimus: quid a nobis
actum fuerit / recogitemus: quod vtile fu-
isse sibi asserit Franciscus Petrarcha / dum
in vigilia beati Iohannis Colonie vidisset
feminas brachia denudantes / z se de aqua
Rheni lauantes: ait nisi paratus venissem
moueri potuissem. **Habes ecce exempla dis-
cti gentilium. Accipe exempla facti. Carbo
hoc ita obseruabat: vt quod cunq; per dies****

De Vita christiana. CXVII

do repugnem eis/dixit senex non repugnes
 contra omnes/ sed contra vna. Omnes em
 cogitationes monachoz/ vnu habent caput
 necessarium ergo est considerare/ que z qual sit/
 z aduersus illa reniti. Ita em z residue cog
 gitaciones humiliant. Hec ex vitas pa. fol.
 det. p. Hoc non solu in motibz interioribz
 sed etia exterioribus locu habet: sicut bea.
 Thomas docet. ij. tractatu de modestia/
 z dicit inferius sub litera. 3.

¶ Dico tertio/ q ad hoc simile habemus
 in ciuitate obsessa hostibus/ vbi cura habe
 tur maior circa infirmitate partem muri/ z
 tu fac simile. Si hoc fecisset pbariseus no
 fuisset clatus contra publicanu/ prouiderat
 bene menbz iusticie z castitatis cum diceret
 non sum sicut adulteri/ raptores/ decimas
 do oim que possideo: bis ieiuno in sabba/
 ro/ sed male prouidit imbecilliori parti cuz
 diceret/ velut hic publicanus. hic intrauit
 diabolus hostis z cepit ciuitate. Sic bea.
 Gregorius docet in casu perplexitatis super
 illo Job. Herui testiculorum eius perplexi
 Item Berson in floribus dt q perplexitas

¶ Dico quarto/ q incli (vitari potest.
 nationes bonas ad virtutes pmouere debet
 z non in vacuu recipere. Audi Bersonne in
 de practica mystice consideratode scda: gau
 deant inquit bene nati/ siue hoc habeant a
 solo dei miraculo: vt Joanes baptista. Si
 ue ab influxu superioru corporu/ siue a proxi
 ma radice parentu/ vel ab educatode bona
 que mores facit. Gratias agant vnde cuqz
 prouenerint. Neqz tale gratia in vacuu re
 cipiant. Hecille. Et quomodo ergo pmoue
 bimus? Hoc modo: vt primo ea bona ad
 quenaturalr es inclinatus facias/ z per ex
 ercitiu freques augeas/ z habituu acquiras
 Scdo vt ea facias ex voluntate/ z motu gre
 siue charitatis: vt sic tibi fiant meritoria/ di
 sce rapere opera per te fienda ex manibus
 nature. instar matris familie rapientis de
 manu ancille aliqua operada vel coqueda:
 vt placeat marito. Primo debes d talibus
 inclinatioibz gras agere deo/ z d eis gaude
 re. Secdo debes eas excolere per iuge ex
 ercitiu de habitu in actum deducere/ sicut
 plautulas aut scia. Tertio debes eas in al
 tum dirigere/ in deu referre actus illos/ per

charitatem in star vxoris zelotipe. Solent
 vxores zelotipe oia administranda mariti
 de manu ancillaz rapere vt magis placeat
 z ad minus scutellas appositas vertunt in
 alia partem/ quatenus ondit eas non bene
 perficisse. Sic tu de manu passionis natu
 re vel etiam liberi arbitrii rape opa z scdm
 instincuu gre z charitatis dirige in fine de
 bitum deu scz. Sic faciendo bene negocia
 ris cu talento gratie neqz in vacuu recipis.

¶ Dico quinto: q hoc nos docz Prosper
 de vita contemplatiua lib. iij. cap. vii. tales
 inquit pudicos aut tempatio corporis fa
 cit aut timor suplicij temporalis/ ab impud
 icicie actione suspensio/ aut occasio negata
 destituit. Sz licet voluntate sit impudicus
 q necessitate pudicus est/ tñ si z ille tempati
 corporis de beneficio nature sue/ deo aucto
 ri oim naturaz gratias agat z ille quem tim
 or in bona pudicicie tenet/ atqz is cui fas
 cultate mechandi negat occasio: vitare pu
 dice pfuefcunt in virtute de necessitate pfu
 ciunt z paulatim ipsius pudicicie delectati
 one crescente pudici veraciter fiunt vt non
 iam sermone sed virtute sordes impudici
 cie detestantes/ no timore pene carnalibus
 incentiuis oblitum: qd est insipientiu pro
 priu. Sed execratione peccati refrenent in
 quieros carnis affectus / qd est consumate
 castitatis fastidium.

¶ Dico sexto: q nos in his multum sege
 nes sumus z incircumspecti. Etenim z
 si gratia in nobis z charitas existat non tñ
 ex motu eius operamur. Sz natura vel vo
 luntas de manu eius rapiunt/ quo fit vt ac
 tus meritorius no efficiat. Non enim suffi
 cit in existentia gratie: sed requirit q ex mo
 tu gre quis operetur/ alias peccatu veniale
 esset meritoriu qd nemo dicit. Et qd de his
 qui sola sensualitate impellunt vt bestia d
 quibz Sen. epla. xxiij. q incipit putas me
 Pauci sunt inqt q philio se suas disponat.
 Leteri eoz more q fluminibz innatant non
 eunt sed ferunt. Et quibus alios leuioz vn
 da detinuit ac mollius venit/ alios vebeme
 ter rapuit alios prope ripe cursu langua
 scente deposuit/ alios torrens impetus de
 iecit in mare: ideo constituendu est qd veli
 mus z in eo perseverandum.

u

[Marginal notes in a smaller script, partially obscured and difficult to read.]

Dico septimo: q̄ frequenter etiam inanis gloria rapit opera de manu gratie ⁊ liberi arbitrii: que libere arbitrium rapuit de manu nature ⁊ sensualitatis siue passionū. Itaq̄ aliter mihi videt̄ bec certatio in homine/qualis videt̄ inter pullos galline/ q̄ certatim ⁊ vicissim vermiculū sibi inuicē rapiūt. Sic natura passio sensualis/ratio siue liberū arbitrium ⁊ gratia siue charitas concertant/vermis bonum opus/quatuor pulli cōplexio/sensualitas siue passio ratio siue voluntas / gratia siue charitas/ ⁊ inanis gloria siue vanitas/ratio rapit de ore sensualitatis / charitas rapit de rostro rationis / vanitas rapit de rostro charitatis. Ex his habetur satis intellectus huius regule: q̄ sc̄ quis debet malis inclinationibus resistere/bonas autem promouere/quod non obseruant multi parentum/ q̄ tales filiorū suorum inclinationes naturales exterminant: puta si natura fuerit quieti/positi/patientes/pacifici/modesti/deo deuoti/simplices/humiles/frugales/verecundi/misericordes/manuati/casti/mox a parentibus super hoc corripuntur ⁊ instigantur ad superbiam/vindictam/loquacitatem/vanitates/ ⁊ cetera vicia. Sicq̄ extirpant bonas inclinationes. Sic faciunt ⁊ boni socij q̄ pueros alios irident castos seducuntq̄ sic ad luxuriā appellantes eos spadones/faciuntq̄ vt extra inclinationem eorū naturalē etiā cum adhuc sunt etatis immature/attentat̄ actus venereos/ furta/riparas/crapulas/hoc fit nō iuxta morē studentū frigatoꝝ dicit̄ volumus. Sed curare nō debent tales seductiones ac iriſiones bene nati sed contemnere ⁊ pmouere: potius tales bonas iclinationes. Mala est bec erubescencia ⁊ notata p̄ Psal. Sagitte parvulorū facte sunt plage eorū. Siles plane diabolo ⁊ herodi q̄ christū extinguere nitebat̄ in paruulis. Sicut ⁊ pharao in iudeorū pueris / Vide in Summa vicioꝝ de mala erubescencia ⁊ applica ad ppositum.

Aspiratio:

nes vitinas auertere ⁊ eas non extinguere [inspre chun] e gotes bozen vno erboze vñ he nit etleia. enn] Debet homo imitari beat. Leclia

actus hodie festū colimus que cum sponso Valeriano ⁊ Tiburtio diuinis inspirationibus aurē exhibuerunt/quemadmodum in eius legenda hodie legit̄ vñae ⁊ non incogruē de hac inspiratione diuina hodie predicabitur. Et qd̄ ais ⁊ dices nobis de hac regula. Respondeo ⁊.

Dico Primo: cum Personetractata de practica multice industria, iij. q̄ vox multorū est/sufficit nunc vita cōis. Si cū infimis saluari potero satis cit. Fido merita Apostolorū vel Martyrum/ nolo volare p̄ summa/incedere p̄ planiora ⁊ tentus su. Si viderint hi q̄ iā imperfecto est noue esse perfectum. In via dei nō progredi ⁊ regredi est: damnatur in super seruus piger/ q̄ talentum seruare contemnit/ illud nō in fenus tradit: facimus hoc perspicuum in exemplo familiaris/ habet aliquis p̄potes nobilissq̄ paterfamilias/plures filios quolibz aptissimū ad amplificandū bonitate/ren familiare industria sua/vnus illoꝝ alijs laborantibus/sedet in domo piger ⁊ iners/nihil curans vnumō nihil sordide viuat: nihil altū nihil p̄clarum vel dignū ingenio suo aut paterna nobilitate recogitat/ cōuenit sibi sufficere bona iā habita ⁊ qualicūq̄ vita vti. Euocat autē pater eum ad actū sublimiores ⁊ arduos/ monet ⁊ stimulat. Quis non facile viderit quomō hic filius si obaudit nec obedit / odiosus erit patri. Sic si militer ponit ap̄d patrē celestem/hi quos trahit ad charismata meliora/ad actū diuiniorez dum torpescunt/ berentes in infimis/nec ad perfectionē semet extendentes. Nec ille. Est itaq̄ mens regule vt ad instincū perfectionis homo se accingat ⁊ nō languescat contra p̄cepta domini h̄ vñ

De Vita dicitur

deat que sit voluntas dei bene placens. zē
 ¶ Dico Secundo : q̄ nedum exaudire
 debet instinctus ab imperfectione ad perfe
 ctionē monentes / sed etiam ad p̄uersionem
 a peccatis simulans debent vtriq̄ se apra
 re exemplo Dauid q̄ ait. Audiam quid lo
 quat in me dominus deus / quoniā loque
 tur pacem in plebem suam / z in eos q̄ con
 uertunt ad cor. Stat dñs ad ostiū pecca
 toris / z impetū pulsans iuxta illud Apo
 ca. Ego sto ad ostium pulso / tu autē vide
 ris / vt ei respondeas / aperias / recipias / z
 pulsationes inspirationū suaz per se vel ali
 os non obaudias / z negligas : ad ostium tri
 plicū hominum pulsāt dominus . Primi
 sunt q̄ pulsant p̄orsus non audiūt nec ape
 riunt nec respondent / ipsi sunt obstinati z
 indurati qui nec p̄ inspirationē nec potesta
 tem emolliri possunt Adamas zach . viij.
 Cor suum posuerūt adamantem / imō ada
 mante duriores : qz nec malleis inferni / nec
 gau dijs celi / nec sanguine christi emolliri
 possunt. Alij sunt q̄ audiunt z respondent
 sed ei nō aperiunt dicentes se peccatores s̄
 non penitent. Tertij audiunt ammonitio
 nes z respondent / qz cognoscunt z confitē
 tur se peccatores / z aperiunt quia vertunt se
 a peccatis / sed nō retinent apud se : quia p̄
 pter aduenientes hospites id est tentatiōes
 vel carnales delectationes : tanq̄ pauper ex
 pellit. Lixij. Similiter z p̄ter varia vte
 silia id est sollicitudines temporalū locū non
 habet. Quarti audiunt aperiūt z quiescere
 permittunt p̄ perseuerantiā / beati illi quia
 ei audiūt admonitiōē Psalmiste dicētis.
 Hodie si vocē eius audieritis nolite obdū
 rare corda vestra. Sed ais quid est cor du
 rum / quomō molliendū? Respondeo z
 ¶ Dico Tertio : Sicut beat. Bernhar.
 ad Eugenū lib. i. q̄ cor durum est qd nec
 p̄punctione scindit / nec pietate molliendū /
 nec mouet precib / minis nō cedit / flagel
 lis durat / ingratū ad beneficia / ad consilia
 infidū / ad iudicia surdū / inuerecundū ad
 turpia / inpauidū ad periculū / inhumanū
 ad humana / temerariū in diuina / p̄teritoz
 obliuiscens / p̄sentū negligens / futura non
 prouidens. Ipsum est cui p̄teritoz p̄ter
 solas iniurias nihil omnino nō p̄terit / p̄es

sentiū nihil nō perit / futuroz nulla nisi for
 te ad vlciscēdū / p̄spectio seu p̄paratio ē. Et
 vt in breui cūcta horribilis mali mala p̄ple
 ctar / ipm est qd nec deūtinet nec hoies re
 ueret. Hec ille. Sed qmō emolliri potero
 cor meū natura durū. Respondeo p̄m eun
 dez in omelia sup illd Luce de duobz disci
 pulis euntibz i Lema. Si inqt qdaz natu
 rali duricia / cor tuū senseris induratū. In
 sta orationibz / intende meditationibz / cur
 re vbi impetus est spūs / ne carni assensum
 dederisingere te vigilijs : p̄ lachrimarū vi
 olentiā vni te dño maiestatis. Et dic Jas
 ne nobiscū dñe quoniam aduersaspicit / z in
 clinata est dies. Queris quomodo qs per
 uenit ad cor durū. Respondet beat. Bern.
 ad Euge. Occupationes inquit ducunt te
 quo tu nō vis / queris quoz ad cor durum.
 Nie pergās querere qd id sicut non expau
 sti / iuum est hoc. Solum est cor durū qd
 semetipsum nō exhorret qz nec fetit. Quid
 me interrogas interroga Pharaonē. Hemo
 duri cordis salutē vniquā adeptus est nisi
 quē forte miserans de' abstulit ab eo iuxta
 p̄phetiā : Cor lapideū z dedit cor carnem.
 Hec tamē duritia cordis intelligi debet de
 corde non carnali aut sensuali sed rationali
 vt optime declarat Berfon de Laticor. do.
 79. cap. k. Vbi post diuinctionem dupli
 cis doloris sensualis z rationalis dicit q̄ se
 cundū hunc sensualem dolorē non semper
 mensuranda est bonitas penitentie. Cuius
 ratio est : itat em̄ duos esse z sepe videmus
 quoz vnus ex complexiōe naturali / cor ha
 bet strenuū z virile nec lachrimis idoneum
 ita vt vel vix vltimūq̄ flere possit. Erit al
 ter cordis feminei mollis ad omnē miserati
 onis occasiōē lachrimis lapsū vel pros
 num / prius eliciet detestatiōē peccati sui
 intensius in aīo fortius z laudabilius in
 casu q̄ alius. Hec apprehendet illum sapi
 entis p̄bz. Cor duz male hēbit in nouissi
 mo / iam em̄ talis peccata detestās propter
 deum / nō durum cor habere sed molle di
 cendus est : fit tamen vt sepe redundantia
 doloris cordialis in corpus / nisi sicut se li
 bere mens ne fluat in inferiora / sicut in chri
 sto fuit / sicut poterat Adam / sicut Maria
 cum p̄speramur in virtutū successibz in die
 A ij

Annotations
 Pharaonē
 Ratione
 Hec ille
 Bernhar.
 ad Eugenū
 Lixij.
 Psalmiste
 Bernhar.
 ad Eugenū
 lib. i.
 q̄ cor
 durum
 est qd
 nec
 p̄punc
 tione
 scindit
 nec
 pietate
 molliendū
 nec
 mouet
 precib
 minis
 nō cedit
 flagel
 lis durat
 ingratū
 ad beneficia
 ad consilia
 infidū
 ad iudicia
 surdū
 inuerecundū
 ad
 turpia
 inpauidū
 ad periculū
 inhumanū
 ad humana
 temerariū
 in diuina
 p̄teritoz
 obliuiscens
 p̄sentū
 negligens
 futura non
 prouidens
 Ipsum est
 cui p̄teritoz
 p̄ter
 solas
 iniurias
 nihil
 omnino
 nō p̄terit
 p̄es

Sermones

sumus. Cum nos obnubilant tribulatio-
nū angustie incipit nobis aduersari.
Cū tristitia nos confundit / nobiscum adue-
sperascit. Et qz at te q̄ solus labore z dolo-
re confideras cor nrm respicit. **D**ane nobi-
scū dñe qz aduersari scit: iam veniunt aque
vltz ad animā / iā deuotionis delicia vertū-
tur in miseriam / iam omnes angulos men-
tis / venus tentatiōis p̄cutit. **D**ane nobi-
scū dñe qm̄ aduersari scit: tu tribulati-
onē refrigeriū / tu refugium / tu solatium / tu
potestas / tuū est imperium / intenti sunt in
te oculi oim̄ / te solū hñtes aīa concupiscit.
Dane nobiscū dñe qm̄ aduersari scit. **S**i
ne te nihil possumus facere / tu solus lucer-
na nra in nocte / tu turris a facie tribulati-
onē miseratiōis oculis oīa q̄ sub celo sunt
respicit. **D**ane nobiscū dñe: **H**ec Bern.
Sz aīa velle audire z exaudire instinctus
diuinos / si z dūz eos dinoscere ab instin-
ctibus diabolicis q̄b signis possem hos ab
illis cognoscere. **R**espondeo z

¶ Dico quarto: qz dñs Jo. Ber. fecit su-
per hoc speciale tractatū sub metaphora
nūmismatis z alibi sparsim scz in cetero-
gio de impulsibus. lxxij. v. z in canticordo.
lxxix. l. q̄ optime p̄gruūt p̄posito ideo vi-
denda. **S**ic z **H**enricus de primaria ordi-
nis Augusti. heremitaz. **E**go aut in p̄sen-
tiā tria dūtaxat ponā. **P**rimū est p̄forma-
tio: h̄ illud ad qd̄ instigaris exēplis ch. isti
z sctoz te magis p̄formet / **J**oā. x. **E**go sum
ostium p̄ me h̄ q̄s introierit saluabit / q̄ aut ali-
unde intrat ille fur est z latro. **H**ec Bern.
Adde qd̄ dicit **B**erson vbi supra z p̄formet
se p̄ceptis sanctorū doctorū z obedientie de-
bite. **S**i em̄ id ad qd̄ instigaris q̄ntūcūqz
bonū melius appareret: fuare nō posses si-
ne transgressiōe p̄cepti / iā nō esset instin-
ctus diuinus sed diabolicus / qd̄ em̄ dictū est de
exaudiendo instin-ctū intelligi debz de illis
q̄ nullo statu vel officio humiliori sic alliga-
ti tenent / qz absqz p̄cepti transgressiōe ne-
queāt ad altiora p̄scendere: hoc interim pro-
fecto altissimū merito reputari conuenit qz
obdientia diuine iussūis opatur: hec **B**er-
son in practica mystice. lxx. **S**cōm signum
est: si illud ad qd̄ instigaris / te magis in te
ip̄o humiliet / hoc certū indicium est qz iste in-
stin-ctus est diuinus / z in beatitudine indus-

ctū? / qz sup̄bia fuit causa lapsus primi an-
geli iō e) humilitas / illā viā oñ dicit **C**hris-
tus dicit a me qz m̄is / sup̄ z h̄ūilis corde. **T**er-
tū signū est h̄ illud ad qd̄ instigaris / magis
p̄greget z adonet / iunctus em̄ diuinus / lem-
per reuocat boīem ab exterioribz tumultibz
seculi / z ip̄m iurat ad simplicitatē z vnita-
tē sui cordis: qz q̄sto hō magis in seip̄o re-
colligit z certatuo vicinior existit / tanto
erit potētiōz / ad tētatōes q̄slibz repellēdas
hec **H**en. tu tū hec modifica ex **B**erone.

¶ Dico quinto: qz ad simplicitatē iūter
instinctus diuinus / patz in bonis religio-
siorū facies / sicut esse simplex / ad dēis-
gnā dūz eoz innocētā z internā mētis p̄stā-
tiā. **I**psoz etiā oculi sunt dep̄lli ad designā-
tiū qz eoz eoz h̄ elongatiū ab affectiōe terre
noz / z qz mēs ipsoz in solo deo iugiter de-
lectet. **A**uidia intū p̄ mūdū sunt eis penas
lia / ad oñdendū qz nullā p̄nitia cum mūdo
p̄cipēt / put saluator dixit **J**oan. xi. **S**i d̄
mūdo fuissetis mūdus qd̄ suū erat. **I**sti eti-
am hoīes solitudinē diligūt / z libētē sunt
solitarij qz totā suā dilectionē in deo posue-
rūt z iō appetūt esse solitarij / ne tumultus ex-
terior / ip̄is diuinā penitentiā intercludat. hec
Henri. de fri. **S**ic vñ sctoz patrū dū ab
eo q̄rēt cur fugeret hoīes an ne eos odis-
ret: r̄ndit nō odio s̄ amo / qz autē cū hoībz
z deo esse nō possuz / hoīes fugio / q̄re in vi-
tas patrū. **S**ubiungit **H**en. **D**ia ista cui
dēter designat qz iō diuinus / instin-ctus hoīz
ab exterioribz ad intima cordis sui reuocat
vt eū in seip̄o reddat fortiorē z ad p̄seruan-
dū diuinā penitentiā fiat ap̄riorē. **Q**d̄ subri-
liter inuere videt p̄phetā cū d̄t. **A**ccedat hō
ad cor altū z exaltabit de / cor em̄ altū fm̄
Augu. dicit cor secretū / vñ hō debz accede-
re ad tā secretū z intimū locū cordis sui vt ip̄-
se ab om̄ibz tumultibz z curis seculi absco-
dat / z sic in ip̄o de exaltabit p̄ largos scz
instin-ctus diuine pietatis / ex q̄b hō in tātaz
p̄fectiōez subuehit qz efficit forma z specu-
lū r̄te vniēdi oībz ip̄z p̄tēplātibz. **I**sa. 60.
oēs q̄ videāt eos / cognoscēt ip̄os / hoc est
eoz vitā exēplare z mores sctos app̄babit
z dicet qm̄ hoc est semen cui bñ dicit dñs
hec **H**enri. **I**te hec est gnatio q̄rētū dñm.
¶ Dico sexto: post **B**erso. vbi supra sunt
ap̄d q̄s dñs dñabilis iudicāda esset oīlo p̄tē

plationis inquirende / quæ admo dū positi
in schola religionis q̄ est schola deuotōis
orationis ⁊ fletuum. Tales insu per esse
cōuenit ecclesiasticos qui labores populo
rum in o cio possident vt custodiant iustifi
cationes dñi ⁊ legē eius exq̄rant. Quales
demū plures inueniunt viri ⁊ femine de se
culo: quibz sufficiens octū instructio ⁊ inge
niū superunt: vt se totos in deū conuertāt
⁊ rapiant: assint itaq̄ apud eos fides / spes
⁊ charitas. subtilior institutio nō magno
pere querenda est: vt toti transeant in affe
ctum cordis bonū. **Hec ille.**

¶ Dico septio: q̄ nobis cauendū est val
de ⁊ precipue ne inunctus illos / nedū non
audiamus / sed ⁊ auditos nō extingamus
obediētes exhortatiōi. b. Pauli p̄i. 1. cor. v.
dicēt. Spiritū nolite extinguere extingui
tur plāe spūs sicut ignis. Spūs em̄ ignis
est. In quibz extinguit flatu siue vento su
perbie. p̄i. Reg. xvi. Spiritus dñi recessit
a Saul ⁊ exagitabat eum spiritus nequā a
dño. In alijs extinguitur supfusione aque
luxurie. Sen. vi. Non permanebit spūs me
us in hoīe q̄ caro est. In alijs extinguit con
sumptiōe maioris flāme vel fumi iracūdie
Ma. actū. Ipsi ad iracūdiā prouocauerūt
deum ⁊ afflicerunt spiritū eius ⁊ cōuersus
est eis in inimicū / glosa sp̄m̄ sanctū tristat
qui virū spirituale contrūtat: hec ex Boza
p̄i. 1. cor. v. Rogemus dominum ⁊ c̄.

Z Eluzha
bere ad discipli
nam ⁊ modesti
am mox / zucht
habē in wyfen
worten vnd ge
berden.] Sūt
quidā fatui ho
mines qui sibi
purāt sufficere

⁊ ⁊ sola interiora curātes / ⁊ nihil de exte
rioribz: sicut illi de spiritu libertatis. cōtra ta
les est nra litera. S; ais ⁊ qd est disciplina?
¶ Rñdeo ⁊ dico p̄io / q̄ nomē discipline
est anceps ⁊ ambiguū / sicut h̄ in sum. viri
tutū. ego tñ in p̄ntiaz eā capio p̄ modestia

prout est p̄tus qua q̄s bñ se hz in exterioris
bus dicti ⁊ facti. s. in loquēdo / stando / sedē
do / iacēdo / ambulādo / vestitu ⁊ c̄. Prout cō
sistit in exterioribz corpis moribus vel ex
teriori ornatu / virtus em̄ moralis consistit
in hoc q̄ ea que sunt hominū p̄ rationē or
dinant / manifestū est autē q̄ exteriores mo
tus hominū sunt per rationē ordinabiles /
ad imperiū enī rationis exteriora mem
bra mouentur vnde manifestum est q̄ circa
hoz motū ordinatiōne virtus moralis
sistit: ⁊ hanc appellamus in p̄posito mode
stiam siue disciplinam. Sic disciplinā ac
cipere videt. **Hugo** dicēs: disciplina est mē
brozū omniū motus ordinatus / ⁊ dispositio
decens in omni habitu ⁊ actione. **Silke**
beat. **Bernbar.** dicens in eplis / disciplina
ceruicē submitit / ponit supercilia / cōponit
vultum / ligat oculos / cachinnos cohibet /
moderat linguā / gulam frenat / iram sedat /
format incessum. Sed ais vbi est euāda?

¶ Dico secundo: q̄ est seruanda. Hecuz
in manifesto sed etiā in occulto / cum solus
es ⁊ ita te modeste ⁊ composite te habere in
moribus ac si esles corā omni populo: hoc
a **Sen.** dicit viuere apertis ianuis / q̄liter
pauci viuunt. Magnā hoc affert utilitatē
Et qualem inquis? Prima est mentis p̄tā
tia sicut enim de incōstantia mentis nascit
inordinata morio corporis ita quoq̄ dum
corpus per disciplinā stringit̄ animus ad
p̄tāntiam solidatur / ⁊ paulatim intrinse
cus mens ad quietē p̄ponit̄ cum p̄ discipli
ne custodia mali motus eius foras fluere
non sinunt. Et q̄s mala desi dīa foris cober
cendo p̄rimūt tantū p̄ eā bonū desiderūz
interius conualescit paulatim q̄ eadē virtu
tis forma / p̄ p̄suetudinē menti imprim̄ q̄
foris per disciplinā in habitu corporis cō
seruat̄ vt ait **Hugo**. Scda utilitas: est di
spositio / disponit em̄ hoīez vt faciliter pos
sit seruare in publico disciplinā q̄s in ocul
to seruare p̄suevit qd̄ alias sibi admodum
dissimile foret. Lñ em̄ indisciplinat⁹ in pub
licū venit / velit nolit se p̄tinere nō valet q̄n
immodestia ostendat. Nemo em̄ s̄m **Se**
necā diu pōt fictā gerere p̄sonā. **Siles** sūt
ei q̄ canē suū asuefecit sedere in scamnis ⁊
pularibz: quē cū in alienā domū venerit
U ij

De Vita christiana.

CXX

potest supleri ex industria rationis vñ Am
 brosi. primo offi. Notus natura in format
 si qui in sane in natura vicij est industria
 emendet. **Hec ille.** Adhibe saltem illam
 duntaxat diligentiam ad morum reforma
 tionem ex modestia / quale ex supbia adhi
 bes ad deformitatū tuarū occultationē / gib
 bosus suplet bombice partes vallosam. Et
 defecit breuioris tibi reparat altitudo ca
 lopedis. Et tu fac simile. Sed ais / hoc im
 possibile est. dicit enim Aristot. q. ea q. a natura
 erūt aliter asuescere non pnt. **Et hinc.**
Rūdeo: vt Buridanus. q. xxv. tertij. q. du
 plex est nā: quedā est d. subiecta q. est forma
 vel materia / vel etiā dispositiōes necēio rei
 subitāriā / sequēs mediātibz / qbus forma
 suas exercet opationes / et de tali nā vey est /
 q. nullū natura exntiuz / alr asuescit. **Et hinc**
cor. Aliter dicit natura de dispositiōibz vel ne
 cessitatibz acq. sit / aut etiā de dispositiōibz
 non tñ spiritu necarijs / inditis nobis a ne
 cessitate inclinātibz hoies / ad alias / et alias
 opationes / et passiones / vel etiā ad alios / et
 alios opationū modos / et passionū. Et hui
 usmodi dispositiōes / et huius nature dicitur
 tur: q. ad modū nature inclināt / et quia fm
 consuetudinē sūt / mō priō rherozice dicit / sūe
 tū aut velut inatū iam sit: sile. n. / consuetudo
 nāe. qd pbat dices / ppequidē / et sepe ei qd
 sp. est / et nā qdē / qd sp. / consuetudo at eius
 qd sepe. Et d. tali nā nō est vey / q. nullū nā
 exntiuz / alr asuescit. Sic g. stat snia. b. Am
 brosi / et Aristot. **Sz ais / in qbo g. mēbris / et**
actiōibus opz fuare disciplinā: Rūdeo / et
q. Dico. 7. q. de hoc pulchre / et late scri
būt Hugo. sic hñ in speculo historiali Vin
centij li. xxvij. c. liij. quē in speculo stultoz
et in tractatu de. vij. fructibz. c. de modestia
adduxi. ibi videre poteris. Itē p. religiosis
sui ordinis spāliter fecit speculū discipline.
dñs Bona. copiosum / et vtile. ex qbo non in
utiles sermōes fieri possent. Debet. n. sua
ri disciplina in auribz / oculz / ore / et dētibz
manibz / et pedibz / et corpore toto.

Est vogelin

flug ins nest / flug berwi
 der vñ / so ist das a b c vñ
 Pueri in fine alphabeti
 sic dicere docentur: que verba a nobis non

sunt negligenda / in eis enim multa notabis
 lia / considerari pnt vtilia / Notatim septem.

¶ Primū est dispositio / et q. litas eoz qui
 apti sunt ad discēdū hoc alphabetū: / et q. est
 illa: / Rūdeo q. ē simplicitas q. notat i. priō
 pbo / et simplices. n. hoies apti sunt: vt ling
 discipuli huius doctrine. Et cur in q. in priō
 pbo / et designant: / Rūdeo / q. pueri simplices
 rustici pnt suos / appellāt hoc noie / et nō
 sic aut nobiles / illi. n. eos vel patres / vel do
 micellos vocāt. Per illos g. intelligo simpli
 ces / humiles / et veros christianos / q. in ter
 ris patre non vocāt exaudiētes Christū di
 centē patre vobis nolite vocare in terris / et c.
 Ideo / et pceptis salutaribz / et diuina iusticia
 tiōe formati. dicit pater nñ qui es in celis.
 Illi sunt apti discipuli huius alphabeti illis
 pderit / illis aperit dñs veritatē quā abscon
 dit ab alijs nō humilibz sed prudentibz in
 oculz suis. Testat hoc Christus. Confiteor
 tibi pater celi: q. abscondisti hec a sapientibz
 et prudentibz / et reuelasti ea paruulis.
 Et his pueris fuit sancta Katherina. vtiq.
 paruula facta in oculz suis / dum oīs huius
 mōi contēpsit / et christo adbesit p. miraculū
 sue cōuersionis / ad psuasionē heremite. dic
 historia sue cōuersionis vsq. ad baptismū.

¶ Scdm est dispositio q. litas / et nomen
 patris illi / et mōri quē paruuli illi simplices
 et vocāt. Sed ais / et qd est nomē suū: Res
 spondeo. est / hoc est p. priū nomē suū: qui est
 mihi me ad vos / ait Moyse iuxta māda
 tum dñi dicentis. dic qui est / mihi me / ego
 sum qui sum. Antequā Abraam fieret / ego
 sum: nō dixit. ego fui / et c. Fisi credideritis
 quia ego sum moriemini in pcis vestris /
 cuius ratio est scdm. b. Augustinū ibidem /
 quia res qualicūq. excellentia fulgeat si in
 numerabilis est / vere non est: non em̄ est ve
 rum esse / vbi est / et non esse possibiliter: scilicet
 dicit Joannes Damascenus: vt allegat Ber
 son in tractatu de simplicatione cordis / q.
 hoc nomē ens / dicit substantie pelagus in
 finitum [den boden losen wog.] Dicunt
 Iudei q. tetragrammaton significat deum
 absolute non per respectum ad creaturas
 quemadmodū illa noīa creator / redemptor.
 Qui hoc mō deū concipiet bñ cōcipet / ab
 eo auferēdo oēm / perfectionē in creaturā re
 pertā quemadmodū facit q. facit agalma p. so
 A iij

margin notes on the left side of the page, including the word 'vogelin' and other small text.

corpore in materiale sya, nam in spūalem. Sicut z ia rñsorio canit, Corpus vginēū/ Lixiti venerabile tēplū/ monte syna/ ange lico condit obseqo/ puri in etherea/ cū scis spūs aula/ ad quā orat ecclia in hymno ora z inclina verum nobis sya.

¶ Sextū est euolatio dō nido per actionē [flug ber wider vñ.] Sz nunqd sp sursum cordat? Nunqd sp manendū in nido contē plationis? Non plane, sed aliqn euolan dū denido contēplatiōis ad actionē. Aliqn re liquēdus de? vt ita dixerim ppter deuz, qñ vtz hoc ecigit officiz nrm/ vel charitas z necitas primi fm qd dōt Berlon i practica mystice/ qñ Martha dōt Magdalene/ mgi vocat te tūe, n. eundē est: vt dōt in tractatu de Ascensionibz. Porro plati debent esse/ deo pfecti in tēplatiua. qz etiā sine p iudi cō contēplatiue actiē intēdere possint. Si mile in hoc angel/ quibz hoc insigne est/ qz in eis nō obstitit theoriz iugi ministerio cō tēplatio: vtz actionuz/ imo pō contēplatur eo attentius atqz primā/ quo fm illam habent exēplariter opari/ exēplū de scriptoz z exēplari z lumie: hinc in scala Jacob/ vñi sūt angeli ascendētes p contēplationē/ z de scēdētes p ministratiōē/ quē admodū pul chre dedarat Berlon i sermōe de spūsancto ante cōsideratiōē primā. Vis videre am bidectros: vt Aior inuolantes z euolantes mictos ex vtraz vita sine dispendio alteru truz: vide Mariā que post susceptā gratie plenitudinē in Chriſti pceptōe primus iuit in mōtana cū festinatiōe ministratura Eli zabeth cognate sue retūdit hoc exēplo arro gans Begbaroz stulticia q in talē se liber ratē spūs ex tēplatione mēriunt ascēdūle: vt nō ampli⁹ teneat diuinis obseq pceptz tanqz senilibz. Vide Moysen / q postqz loz cur? fuit ei dñs in montē caligine q ad ppli tumultuātis regimē descēdebat tabulas le gis ferēs / z ex contēplatiōis interiori redū dūta/ facies eius radiosa cornutaqz videba tur. etēn sicut lāpas ex lumine sic colūmus totū ex interna tēplatiōe luceſcit pulchriſi cat z nitēſcit/ hinc vult⁹ hinc oculi, hinc to ta corpis ppositio diuinū aliqd sobriū mo destum/ serenū / z decoz p se ferūt. Vide z Aplm q postqz rapt⁹ in celū audiuerat ar

chana sba q non lz hoī loq/postqz insuper mēte excellerat deo/ z dixerat: nra puerſatio in celis ē: hic talis z rātus/ regredit ad dis/ ponēta cubilia maritoz ad verbera ad tur mlctus/ ad vincula: Dauid magn⁹ fuit z ne gotiosus in actiōe regimis re/ m: z n̄ cum assiduitate cōpunctiōis intie/ cuius voces iste sunt/ vna die contritatus in grediebar/ lauabo p singulas noctes lectū meū/ fuerit mihi lacryme mee panes die ac nocte, oculi mei sp ad dñm/ z talia sine nūero per psal terium. Anthonius post plenitudinē cons tēplatiōis in deserto hauste ipse neqz ex cō curia frequenti fratrum/ neqz ex circuitanti bus turbis/ dū Alexandriam qñqz venisset aliqd turbatiōis vel molestie sentire se fate bat hoc mirat⁹ est Hilariion, sed tanta tāqz radicata stabilitate Anthonij mens i mora manebat/ aut si mouebat continuo redibat in idipm, exēplū in acu affecta p magne rez q iugiter redit ad poli pſpectū bec Ber son in eodē sermōe/ vbi z pla alia cōuenien

¶ Septimū est finis z cō tēplatiō pposito summatiō/ so ut min a b c vñ / finis legi est charitas dei z primi, finis pcepti charitas aut Aplz. Et corint⁹ / diliges dñm deū tuū ex toto/ z primū sicut teipm in his duobz pēdet lex z pphete. Et psalmista/ oīs sum marōis vidi finē, qd de dilectiōe dei z pro ximi intelligit/ qz subdit latū mandatū tuū nimis/ qd etiā vsqz ad dilectiōem dei se ex tēdit. Itaqz qui ad hoc puenit: vt deū z pro ximū pfecte diligit ad terminū z summa tione/ z finē alphabeti peruenit. Hic dicere pōt [vogelin flug ins nest] diliges dñm de um tuū [flug ber wider vñ] z primū sicut te ipm [so ist min a b c vñ.] Audi de hoc fine Salomonē eccliaſti, vlti. Qui post longā dispositionē habitā ad plebē per modū cō cinatiōis subiūxit in fine/ finē loquēdi pa riter oēs audiam⁹ / deū time z mādata eius obserua/ hoc est oīs homo deū time [vogelin flug ins nest] z mādata ei⁹ obserua [flug ber wider vñ:] hoc est oīs homo: glosa/ id est ad hoc est oīs homo factus. Ecce finem Rogemus dominum zc.

Marginal notes on the left side of the page, including the word 'Mores' at the top and various smaller text fragments.